

time begins

Witte de With in 2013
Jaarverslag

Inhoud

- 4 Introductie
- 8 Jaaragenda
- 10 Langlopende projecten in 2013
- 13 Programma
 - Tentoonstellingen & publiek programma
 - Aanvullend publiek programma & evenementen
 - Educatie
 - Communicatie
 - Publicaties
- 55 Cultureel Ondernemerschap
- 61 Kwantitatieve gegevens
 - Bezoekersaantallen
 - Persoverzicht
- 69 Financieel verslag
 - Exploitatie activiteiten
 - Rekening baten en lasten
- 75 Organisatie
- 78 Witte de With dankt
- 81 Introduction in English

Introductie

Namens het bestuur van Witte de With Center for Contemporary Art heb ik het genoegen u het jaarverslag 2013 aan te bieden.

Witte de With Center for Contemporary Art is een van de meest toonaangevende presentatie-instellingen voor het creëren, produceren en presenteren van werken door beeldend kunstenaars, niet alleen in Nederland maar ook wereldwijd. Sinds de oprichting in 1990 heeft Witte de With tentoonstellingen gepresenteerd van meer dan 300 gevestigde én opkomende kunstenaars, alsmede talloze, door critici enthousiast ontvangen evenementen, in samenwerking met internationale en nationale partners.

Witte de With heeft met door curatoren samengestelde tentoonstellingen, symposia, verschillende lezingen en educatieprogramma's, live evenementen en doortastende publicaties, commentaar geleverd op de hachelijke politieke en culturele toestand waarin wij ons samen bevinden. Gedurende de afgelopen drieëntwintig jaar was het doel van deze inspanningen niet uitsluitend om door te dringen tot de kern van belangrijke vraagstukken, maar vooral om een actieve rol te spelen in hun voortdurende ontwikkeling. Het instituut wil een energieke wervelwind creëren met een continue stroom van confrontaties, ontmoetingen en introducties. De tentoonstelling blijft daarbij de spil die de vele zwaartepunten bij elkaar brengt en door middel van intrinsieke samenwerkingsverbanden met elkaar verbindt.

In 2013 kreeg Witte de With een dynamische impuls door de totstandkoming en presentatie van de grootschalige productie *The Humans* van beeldend kunstenaar en schrijver Alexandre Singh. Dit was een theateraal relaas over de schepping van het heelal. Van april 2012 tot september 2013 werkte Singh aan dit project in en met Witte de With Center for Contemporary Art. Tijdens een periode van acht maanden op locatie en negen maanden elders in Rotterdam werd *The Humans* ontwikkeld. Het project omvatte een grote verscheidenheid aan presentaties, repetities en discursieve bijeenkomsten naar aanleiding van de rekwestieten en elementen uit het scenario van het stuk. Tot maart 2013 deelden wij Singh's onderzoek en work-in-progress met een reeks maandelijks, thematische publieke evenementen. Aan het toneelstuk werkten meer dan honderd mensen mee, waaronder zeven hoofdrolspelers, twaalf koorleden, een choreograaf, elf deelnemers aan het creatieve team, twee grimeurs, een kostuumontwerper met een team van twaalf assistenten, een producent, meer dan twaalf mensen voor het decor en de rekwestieten en daarnaast nog eens tientallen vrijwilligers, productieassistenten en technische assistenten. Het toneelstuk werd in samenwerking met Productiehuis Rotterdam en de Rotterdamse Schouwburg geproduceerd

als onderdeel van Festival De Keuze, terwijl de cast en het koor ontstonden uit een partnerschap met Codarts, hogeschool voor muziek, dans en circus in Rotterdam. In september 2013 beleefde het stuk voor een uitverkochte zaal zijn première in de Rotterdamse Schouwburg. In november 2013 werd *The Humans*, eveneens voor uitverkochte zalen, opgevoerd in de Brooklyn Academy of Music in New York en ontving juichende recensies van zowel het publiek als de pers, waaronder van The New York Times.

We zijn ons bewust van de vaak complexe aard van de manier waarop kunstenaars gezien worden door het publiek. We keken mee in de verbluffende geest en ondernemersvisie van de kunstenaar om te ontdekken hoe een instituut de ideale omstandigheden kan creëren voor het verwezenlijken van de visie en ambitie van de kunstenaar. Dat gold bijvoorbeeld ook voor Paola Pivi en haar steeds groeiende researchproject, dat bestaat uit een verzameling portretten en basisgegevens van alle tulku's (erkende reïncarnaties van eerdere Tibetaans boeddhistische meesters). Haar omvangrijke werk *Tulkus 1880 to 2018* vormde de opening van het Witte de With-programma van 2013. Het doel van Pivi's research is het tot stand brengen van een volledige collectie portretten en basisgegevens met informatie over alle tulku's ter wereld; vanaf het ontstaan van de fotografie tot heden, afkomstig uit alle scholen van het Tibetaans boeddhisme en de Tibetaanse bön-religie en uit alle gebieden ter wereld waar deze religies worden gepraktiseerd, zoals India, Mongolië, Thailand, Nepal, Groot Brittannië, de Verenigde Staten en Nederland. Het steeds groeiende overzicht omvat op dit moment een collectie van 1100 fotoportretten.

“[Er] voltrekt zich in Witte de With een mirakel.”

Marina de Vries, De Volkskrant, 1 februari 2013

Pivi's onderzoeksproject zal, in samenwerking met honderden tulku's, individuen en instellingen van over de hele wereld, blijven groeien en tijdens ongeveer tien tentoonstellingen op diverse locaties getoond worden alvorens de collectie aan het Tibetaanse volk geschonken wordt. Het project kwam tot stand in samenwerking met Castello di Rivoli in Turijn, Italië. Wij zijn er als Witte de With trots op om partner te zijn in dit belangrijke project, waarvoor wij mochten samenwerken met spirituele leiders, wetenschappers, onderzoekers, fotografen en speciale archieven en waarvoor we tot het uiterste zijn gegaan om het te helpen realiseren.

We hebben het ook aangedurfd om onzichtbare krachten als religie en ongrijpbare concepten als spiritualiteit

en de overschrijding van seksuele grenzen aan de orde te stellen. Daarnaast stonden we stil bij de naderende realiteit van een schijnbaar seculier Europa en de chronische melancholie van geseculariseerde institutionele ruimtes.

“De tentoonstelling beweegt zich tussen twee uitersten – perversiteit en ascese – en brengt die samen in één rijke, gelaagde tentoonstelling, die in zijn totaliteit als kunstwerk is op te vatten.”

*****, Janneke Wesseling, NRC Handelsblad, 9 oktober 2013

We nodigden de beroemde kunstenaar AA Bronson uit voor de presentatie van het hybride project *The Temptation of AA Bronson*. Het project omvatte Bronsons recente solowerk en samenwerkingen met jongere kunstenaars. De curatoriale projecten *Queer Zines*, waarin meer dan 100 ‘queer zines’ vanaf het punk-tijdperk tot heden zijn opgenomen, en *Ancestors*, een persoonlijk archief met boeken, uitgaves en paraferalia die gezamenlijk op fragmentarische wijze de historische fundering van het overkoepelende project vormden, maakten deel uit van de tentoonstelling, waarin werken en performances te zien waren van dertig kunstenaars, afkomstig uit elf landen.

Naar aanleiding van onze betrokkenheid bij de totstandkoming van de stadspaviljoens van Bandung en Istanbul tijdens de Shanghai Biënnale in China (in 2012 en begin 2013), zagen wij aanleiding om de explosieve interesse en hype rond Azië verder te onderzoeken en vonden we het van groot belang om onze ontmoetingen te intensiveren. Dit hield onder andere in dat wij ruimte in het programma creëerden voor samenwerkingsmogelijkheden en experiment tussen Rotterdam en Hong Kong. Het project *Moderation(s)* stond onder leiding van de Singaporese kunstenaar en schrijver Heman Chong en bestond uit verschillende over het gehele jaar verspreide, in duur variërende evenementen en bezoeken van opkomende kunstenaars, architecten en schrijvers, zowel in Rotterdam als in Hong Kong. Het resultaat was een aantal residencies en formats, zoals een maandlange curator-residency en een twee weken durende fictie ‘boot camp’ in Hong Kong, beiden met zowel Aziatische als Nederlandse deelnemers. Ook werd een dagvullend programma georganiseerd met performances en ‘gestes’ en een rigoureuze symposium met medewerking van de ‘next generation’ – en het waren ook werkelijk de jongste en meest getalenteerde mensen die hier bij Witte de With in Rotterdam hun presentaties kwamen geven. Om ook op de lange termijn van elkaar te blijven leren, werd een kennisuitwisselingsnetwerk tussen de twee continenten opgezet waarin de zeer uiteenlopende wensen, instincten en modi operandi samenkomen; niet alleen tussen twee organisaties, maar ook tussen twee, schijnbaar onverenigbare logistieke knooppunten: Rotterdam en Hong Kong. In de zomer van 2014 wordt een tentoonstelling verwacht die het proces nader zal belichten.

Voor onze educatieafdeling was 2013 een jaar van substantiële groei, zowel in kwalitatieve als kwantitatieve

zin. Met een uitgebreid kunsteducatie- en kunstbemedelingsprogramma willen we fysieke, psychologische en intellectuele grenzen doorbreken, waardoor kunst toegankelijker wordt en de gemeenschap actief betrokken wordt bij kunst en haar rol in de samenleving. Ons zomerproject *The World Turned Inside Out* bevestigde dat goede hedendaagse kunst wel degelijk tot de verbeelding spreekt van mensen van alle leeftijden. Zo trok een speciaal cartografieproject voor kinderen in de leeftijd van vier tot twaalf jaar bijna 700 deelnemers. Een ander hoogtepunt van het afgelopen jaar was een project in het kader van *Tulkus 1880 to 2018*, waarbij zich een dialoog tussen meerdere generaties ontwikkelde en jong en oud hun ervaringen konden uitwisselen.

Bij Witte de With zijn we van mening dat educatieprogramma’s van nature gestoeld zijn op samenwerking en participatie. Daarom zijn we in 2013 verder gegaan met het opstarten en uitbreiden van een aantal nieuwe, belangrijke samenwerkingsverbanden op verschillende niveaus, die eveneens tot doel hadden om de zichtbaarheid van Witte de With in de stad Rotterdam te vergroten. Voor het voortgezet onderwijs begonnen we met Showroom MAMA en TENT Rotterdam aan een samenwerkingsverband getiteld *100% Hedendaags*, waardoor we scholen nu een compleet pakket kunnen aanbieden dat gericht is op het in contact brengen van jongeren met hedendaagse kunst op een stimulerende en laagdrempelige manier. Voor het hoger onderwijs zijn we gaan samenwerken met het nieuwe Erasmus University College en is onze kennis op het gebied van de beeldende kunst nu opgenomen in het curriculum van de opleiding Liberal Arts and Sciences. In samenwerking met de Rotterdamse Willem de Kooning Academie presenteerden we de *Read-In* serie, die bestond uit een reeks bijeenkomsten waarbij studenten geconfronteerd werden met theorieën, concepten en interpretatiemethodes afkomstig uit het veld van de kritische theorie. Dergelijke productieve partnerschappen zullen zeker voortgezet worden in 2014 en daarna. Ons doel hierbij is om verder te gaan met het onderzoeken en beschouwen van opkomende ontwikkelingen in de hedendaagse kunst en de samenleving.

Op lokaal niveau nam Witte de With het voortouw bij de oprichting van Kunstblock, een initiatief waarmee we de pioniersfunctie op het gebied van culturele samenwerking en ondernemerschap van het Witte de Withkwartier in Rotterdam hopen te benadrukken. Kunstblock is een nieuw samenwerkingsverband tussen ons instituut, Showroom MAMA, TENT, V2, CBK Rotterdam en WORM. Kunstblock wil de mogelijkheden en impact van kunst en cultuur vergroten, in Rotterdam en daarbuiten. In 2013 organiseerde Kunstblock op succesvolle wijze het festival De Wereld van het Witte de Withkwartier. Kunstblock hield een pleidooi voor een monumentaal kunstwerk in de openbare ruimte, initieerde een communicatieplatform en presenteerde de maandelijkse culturele talkshow De Derde Dinsdag.

Onze aanpak op het gebied van samenwerking en ondernemerschap werden eveneens op landelijk niveau doorgezet. Samen met de Appel arts centre in Amsterdam ontwikkelden we *Kunst NU*, een zesdelige spoed-

Witte de With

MELANIE SHUM
HATES
HER
JOB

Witte de With

Witte de With
Witte de With

Witte de With

cursus hedendaagse kunst voor beginners. Tot tweemaal toe was de cursus volgeboekt, zowel in Rotterdam als in Amsterdam.

Om te onderzoeken in hoeverre we onze publieke inkomsten nog verder kunnen aanvullen met private fondsen – en te voldoen aan de verplichting om een vierde van ons inkomen aan externe gelden te genereren – werd voor de tweede keer een benefietavond georganiseerd. Hiermee bleek opnieuw de flexibiliteit en betrokkenheid van ons instituut op het gebied van ondernemerschap. Witte de With en de Appel arts centre brachten gezamenlijk 180 geëngageerde gasten bij elkaar, allemaal met een groot enthousiasme voor het ondersteunen van de kunsten én onze twee instituten. De twee instituten zullen zich gezamenlijk met grote toewijding blijven inzetten voor dit jaarlijkse evenement dat afwisselend in Rotterdam en Amsterdam vond in januari 2014 plaats.

Ik ben zeer verheugd u te kunnen meedelen dat wij in de herfst van 2013 begonnen zijn met ambitieuze renovatiewerkzaamheden aan ons gebouw aan de Witte de Withstraat 50. De voorgevel werd opengebroken en de entree en ontvangstruimte werden vernieuwd. Op de begane grond hebben we een grotere tentoonstellingsruimte in gebruik genomen, waardoor onze programma's nu ook op straatniveau veel beter zichtbaar zijn. Dit project is in samenspraak met onze huurder TENT Rotterdam tot stand gekomen. De onthulling vond in januari 2014 plaats.

Tenslotte, maar zeker niet minder belangrijk, is Witte de With Center for Contemporary Art gestart met een nieuw, innovatief en noodzakelijk nieuws- en cultuurtijdschrift genaamd *WdW Review* (www.wdwreview.org). Voortbouwend op een lange geschiedenis van informatieve debatten lanceerde Witte de With dit culturele, online 'nieuwsplatform', waarin niet alleen wordt stilgestaan bij de betekenis van hoe het is om vandaag de dag te leven en werken in Nederland, maar vooral bij het plaatsen van een dergelijk 'narratief' in de context van een wereld die voortdurend heruitgevonden wordt, in een tijd van continue hervormingen op esthetisch, geografisch, economisch, sociaal, ecologisch of zelfs spiritueel gebied. *WdW Review* beslaat een breed, maar tegelijkertijd verfijnd spectrum aan aandachtsgebieden en verbindt door verschillende segmenten en columns een indrukwekkende reeks wetenschappers en denkers met elkaar die bijdragen leveren op lokaal, regionaal en mondiaal niveau. Een *WdW Review* app voor de iPhone en iPad is inmiddels te downloaden in de App Store.

De projecten en evenementen die we organiseerden werden vaak in positieve zin genoemd en besproken in kranten en tijdschriften, zowel on- als offline, variërend van nationale dagbladen tot internationale kunstmagazines. In 2013 hebben wij onze benadering van de sociale media verder geïntensiveerd, met dagelijkse posts (bestaande uit foto's, artikelen en updates) op onze sociale mediakanalen waarmee we een steeds groter wordend online publiek kunnen bereiken. In 2013 werden meer dan 20.000 fysieke bezoekers, 16.000 volgers op Facebook en 6.000 volgers op Twitter bereikt.

Witte de With is in staat om een zeer breed publiek, afkomstig uit zowel kunstgerelateerde als niet-kunstgerelateerde kringen, aan zich te binden. Dit alles terwijl het instituut ongeveer een kwart van het jaarlijkse budget zelf weet te financieren.

Witte de With heeft zich ontwikkeld tot het grootste niet-commerciële instituut voor hedendaagse kunst zonder permanente collectie in Nederland en wordt wereldwijd – nu ook in landen als China, Turkije en de Verenigde Staten – erkend als een van de belangrijkste pioniers op het gebied van hedendaagse kunst.

De steun die wij van het Ministerie van OCW en de Gemeente Rotterdam mochten ontvangen is onmisbaar geweest voor het succes van ons instituut. We zijn trots op wat we samen hebben bereikt en hebben de ambitie om verder te groeien.

Indien u nog vragen heeft over onze vorige of toekomstige programma's, aarzel dan niet om contact met mij op te nemen via het telefoonnummer 010 4110144.

Hoogachtend,

Defne Ayas
*Directeur Witte de With
Center for Contemporary Art*

Jaaragenda

2012 - 2013

The Humans
Alexandre Singh
Onderzoeksproject / Presentatie /
Theatervoorstelling
26 april 2012 - 18 november 2013

Inter-City Pavilions
9e Shanghai Biënnale
2 oktober 2012 - 31 januari 2013

JANUARI

Moderation(s): Incidents of Travel
7 januari - 10 februari 2013
Locatie: Spring Workshop, Hong Kong

Speculatieve kunstgeschiedenis
Leesgroep i.s.m. Centre for Art and
Philosophy, Erasmus Universiteit Rotterdam
7 & 21 januari 2013

Tulkus 1880 to 2018
Paola Pivi
Tentoonstelling
24 januari - 5 mei 2013

De Derde Dinsdag #13
Liveshow
15 januari 2013

The Humans
Causerie: *The Voice and The Chorus*
Paneldiscussie
19 januari 2013

FEBRUARI

Tulkus 1880 to 2018
Lacing Buddhist Threads in
Contemporary Art
Paneldiscussie
2 februari 2013

Speculatieve kunstgeschiedenis
Leesgroep i.s.m. Centre for Art and
Philosophy, Erasmus Universiteit Rotterdam
4 & 18 februari 2013

Witte de With op Art Rotterdam
Presentatie op kunstbeurs
6 - 10 februari 2013

C.o.C.A. Commission 2012
Event / Presentatie
8 februari 2013

The Humans
Causerie: *Woody Allen*
Paneldiscussie
16 februari 2013

MAART

Speculatieve kunstgeschiedenis
Leesgroep i.s.m. Centre for Art and
Philosophy, Erasmus Universiteit Rotterdam
4 & 18 maart 2013

The World Turned Inside Out
Imperial Pastoral:
On Constructions of Rurality
Landings
9 maart 2013

The Humans
Causerie: *Scatology*
Paneldiscussie
16 maart 2013

Tulkus 1880 to 2018
Between Seeing and Believing
Symposium
30 maart 2013

APRIL

(Museum-)gidsenproject
Educatieproject
2 - 23 april 2013

Speculatieve kunstgeschiedenis
Leesgroep i.s.m. Centre for Art and
Philosophy, Erasmus Universiteit Rotterdam
8, 15 & 29 april 2013

Asia Square: Curating /
Space in Indonesian Context
Paneldiscussie
17 april 2013

Moderation(s): A Thing At A Time
19 & 20 april 2013
Diverse locaties, Rotterdam

Werkbezoek Jet Bussemaker, Minister van
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
25 april 2013

MEI

Club Witte de With
Meet & Greet
1 mei 2013

Speculatieve kunstgeschiedenis
Symposium, i.s.m. Centre for Art and
Philosophy, Erasmus Universiteit Rotterdam
2 - 4 mei 2013

De Derde Dinsdag #17
Liveshow
21 mei 2013

WdW Review
Non-format publishing /
the typographic voice
23 - 26 mei 2013

The World Turned Inside Out
Presentatie / Publiek Programma
25 mei - 16 aug 2013

The World Turned Inside Out
Blue Period
Aslı Çavuşoğlu
Opening
25 mei 2013

WdW Review
Lancering van ons nieuwe online platform
25 mei 2013

Comité van Roosendaal
Bijeenkomst tijdens de Biënnale van Venetië
30 mei 2013
Locatie: Gervasuti Foundation, Venetië

JUNI

The World Turned Inside Out
On Sensing Grounds
Landings en Rana Hamadeh
Conversatie
13 juni 2013

Moderation(s): A Fictional Residency
17 - 30 juni 2013
Locatie: Spring Workshop, Hong Kong

The World Turned Inside Out
10.000 Tigers
Ho Tzu Nyen
Conversatie
20 juni 2013

The World Turned Inside Out
Another Exercise of Desire
Julieta Aranda
Conversatie
27 juni 2013

JULI

The World Turned Inside Out
In Search Of The Garden Of Eden
Jennifer Wen Ma
Conversatie
11 juli 2013

The World Turned Inside Out
(m)other voices
Deirdre Donoghue
Conversatie
13 juli 2013

The World Turned Inside Out
De Wereld Van...
Jeugd Vakantiepaspoort 2013
20 juli - 18 augustus 2013

The World Turned Inside Out
Parallel Universes: Towards a Possible Film
Shezad Dawood
Conversatie
25 juli 2013

AUGUSTUS

The World Turned Inside Out
The Culture of Fear: A Construction of Evil
Kader Attia
Conversatie
1 augustus 2013

SEPTEMBER

The Temptation of AA Bronson
Tentoonstelling
5 september 2013 - 5 januari 2014

Club Witte de With
Meet & Greet
5 september 2013
Locatie: Museum Boijmans Van Beuningen

De Wereld van het Witte de Withkwartier
Kunsthierfestival & opening cultureel seizoen
13 - 15 september 2013
Locatie: Witte de Withkwartier

Kunstblock Kick off
Tijdens het festival *De Wereld van het Witte de With*kwartier
13 september 2013

The Temptation of AA Bronson
Zine Workshop
i.h.k.v. het festival *De Wereld van het Witte de With*kwartier
15 september 2013

Bored to Death Book Club
Workshop i.h.k.v. het festival
*De Wereld van het Witte de With*kwartier
15 september 2013

De Derde Dinsdag #18
Liveshow
17 september 2013

100% Hedendaags
Startschot educatieproject
17 september 2013

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Les 1: Wat is conceptuele kunst?
18 september 2013

Witte de With Publishers
Presentatie op MISS READ:
The Berlin Art Book Fair
19 - 22 september 2013
Locatie: abc art berlin contemporary, Berlijn

Witte de With Publishers
Presentatie op de New York Art Book Fair
19 - 22 september 2013
Locatie: MoMA PS1, New York

Witte de With Publishers
Presentatie *WdW Review* op de
New York Art Book Fair
22 september 2013
Locatie: MoMA PS1, New York

Club Witte de With
Meet & Greet
27 september 2013
Locatie: Unseen Photo Fair, Amsterdam

The Humans
Alexandre Singh
Wereldpremière
28 - 29 september 2013
Locatie: De Rotterdamse Schouwburg

The Humans
Causerie
29 september 2013
Locatie: De Rotterdamse Schouwburg
(Festival de Keuze)

OKTOBER

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Les 2: Chinese kunst vandaag
2 oktober 2013

Moderation(s): Stories and Situations
Conferentie
5 oktober 2013

The World Turned Inside Out
(m)other voices
Workshop
6 oktober 2013

Benefietavond met veiling
i.s.m. de Appel arts centre
Event
10 oktober 2013
Locatie: Restaurant Sea Palace, Amsterdam

Moderation(s): The Social Contract
14 oktober - 15 december 2013
Locatie: Spring Workshop, Hong Kong

De Derde Dinsdag #19
Liveshow
15 oktober 2013

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Les 3: Kan fotografie kunst zijn?
16 oktober 2013

The Temptation of AA Bronson
A Queer Sunday Afternoon
i.s.m. Rainbow City 010 en Erasmus Pride
20 oktober 2013

The Temptation of AA Bronson
Flag of Ecstasy
Filmvertoning, i.s.m. KinoKino
20 oktober 2013
Locatie: WORM, Rotterdam

The World Turned Inside Out
(m)other voices
Leesgroep
22 oktober 2013 - 30 april 2014

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Les 4: Wat is performance kunst?
23 oktober 2013

The Read-In Series
Read-in #1 - Living in the End Times
Leesgroep i.s.m. de Willem de Kooning
Academie - Critical Studies
29 oktober 2013

NOVEMBER

The Art of Generosity
Leesgroep i.s.m. Centre for Art and
Philosophy, Erasmus Universiteit Rotterdam
31 oktober 2013

The Temptation of AA Bronson
ritual of queer rituals
Performanceavond
2 november 2013

Move...ment - protestbewegingen & taal
Lancering van een tijdschrift
6 november 2013

WdW Review
Third, fourth and fifth spaces:
Curatorial practices in new public and
social (digital) spaces
Symposium / Presentatie
8 - 9 november 2013
Locatie: Migros Museum für Gegenwarts-
kunst, Zürich

The World Turned Inside Out
Artist Residency: Paradise Interrupted
Jennifer Wen Ma
Event tijdens Performa 13
4 - 12 november 2013
Locatie: Performa Hub, New York

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Les 5: Wat is het Damien Hirst-effect?
13 november 2013

The Humans
Alexandre Singh
Amerikaanse première
13 - 17 november 2013
Locatie: BAM, New York

The Humans
Causerie: On Truth (and Lies)
in Greek Comedy
17 november 2013
Locatie: BAM, New York

The Humans
Causerie
18 november 2013
Locatie: Performa Hub, New York

Guest of the Artist: Think Tank Aesthetics
Driedaagse workshop en lezing
i.s.m. Bik Van der Pol en de Master of
Fine Art van het Piet Zwart Instituut
14 - 16 november 2013

De Derde Dinsdag #20
Liveshow
19 november 2013

The Read-In Series
Read-in #2 - The Return of the Political
Leesgroep i.s.m. de Willem de Kooning
Academie - Critical Studies
19 november 2013

100% in de klas
Verdiepingstraject n.a.v. *100% Hedendaags*
20 november 2013 - januari 2014

The Art of Generosity
Leesgroep i.s.m. het Centre for
Art and Philosophy van de Erasmus
Universiteit Rotterdam
28 november 2013

80 Words
Lezing / Performance van
Sarah van Lamsweerde, i.s.m. de
Willem de Kooning Academie -
Critical Studies
29 november 2013

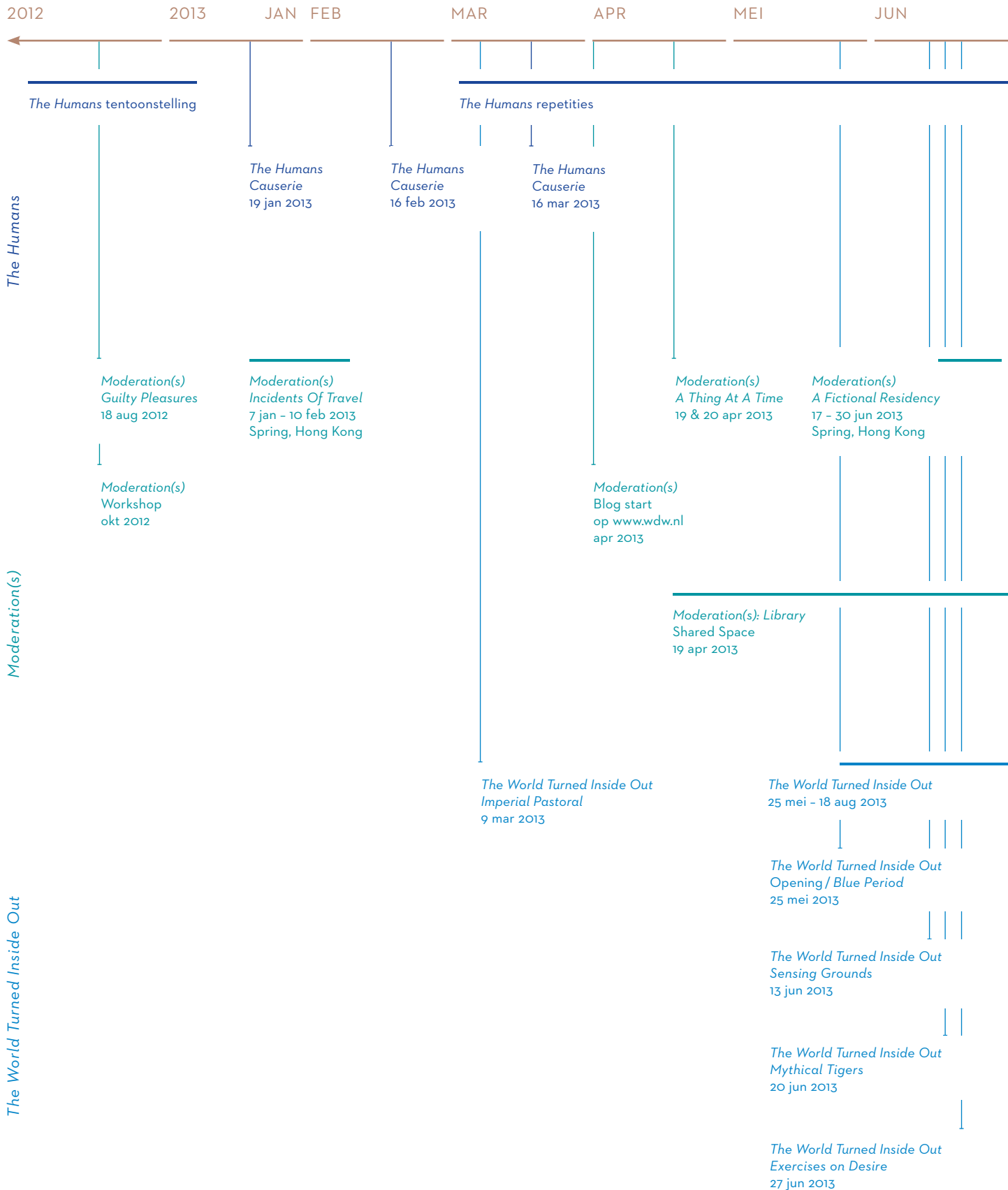
DECEMBER

Kunst NU
Spoedcursus hedendaagse kunst
Les 6: Schilderkunst vandaag
4 december 2013

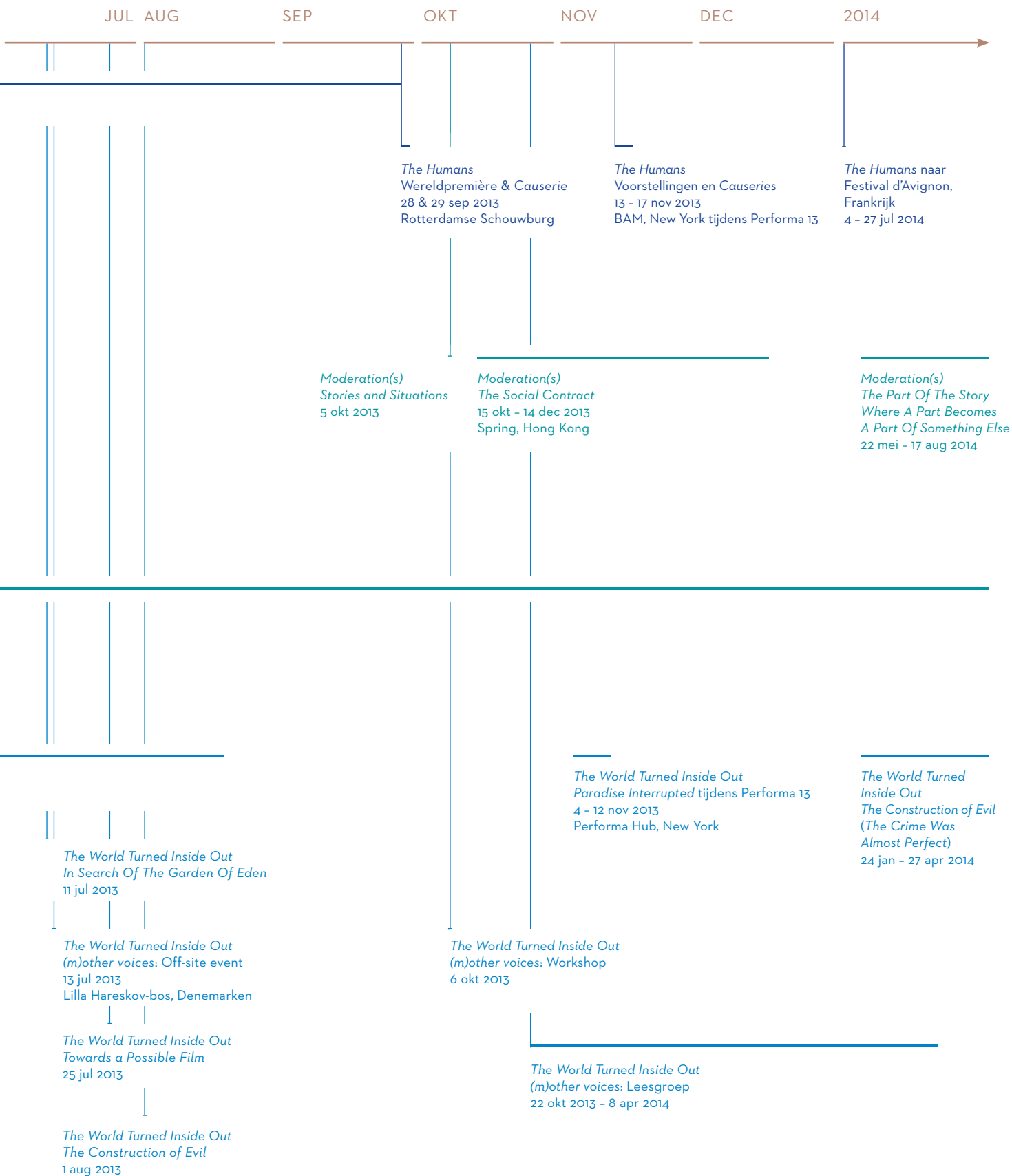
The Read-In Series
Read-in #3 - The Information Bomb
Leesgroep i.s.m. de Willem de Kooning
Academie - Critical Studies
10 december 2013

The Art of Generosity
Leesgroep i.s.m. Centre for Art and
Philosophy, Erasmus Universiteit Rotterdam
19 december 2013

Langlopende projecten in 2013

Een blik op drie meerjarige programma's
die het proces van de artistieke
ontwikkeling onderzoeken

Programma

Tulkus 1880 to 2018

Paola Pivi

24 januari 2013 –
5 mei 2013

Tentoonstelling /
Doorlopend Archief

Installatiebeeld *Tulkus 1880 to 2018*. Foto: Aad Hoogendoorn

Witte de With opende 2013 met *Tulkus 1880 to 2018*, een indrukwekkend werk van Paola Pivi dat voortkomt uit een grootschalig, internationaal onderzoek dat nog tot 2018 in continue ontwikkeling is. Het doel van het project is de totstandkoming van een complete collectie van portretten en basisgegevens van alle tulku's, in het Tibetaans boeddhisme erkende reïncarnaties van eerdere boeddhistische meesters. De verzamelde portretten gaan terug naar het ontstaan van de fotografie en omvatten afbeeldingen van tulku's van alle scholen van het Tibetaans boeddhisme en de bön-religie, afkomstig uit alle windstreken waar het Tibetaans boeddhisme wordt gepraktiseerd.

Tot op heden heeft het onderzoek meer dan 1100 fotoportretten bij elkaar gebracht, van hoogwaardig geproduceerde kleurenprints tot goedkope gefotokopieerde reproducties. De omvang varieert van zakformaat tot immens grote afdrucken. De getoonde portretten zijn gelijk aan de afbeeldingen die gewoonlijk in kloosters, huishoudens of winkels hangen ter verering. Ook worden ze vaak bewaard door gelovigen, voor wie de afbeeldingen een heilige betekenis hebben. Pivi's onderzoek en verzameling, dat is uitgevoerd in samenwerking met honderden tulku's, particulieren en internationale instellingen, wordt op verschillende locaties voortgezet en tentoongesteld tot 2018, waarna de uiteindelijke verzameling portretten zal worden geschonken aan de Tibetaanse gemeenschap. Het project staat onder toezicht van de Tibetaanse historicus Tashi Tsering, directeur van het Amnye instituut van het Tibetan Centre for Advanced Studies in Dharamsala, India.

Samengesteld door: Defne Ayas, Davide Quadrio

Publiek Programma

LACING BUDDHIST THREADS IN CONTEMPORARY ART

Paneldiscussie

2 februari 2013

Deelnemers: Davide Quadrio (curator), Louwrien Wijers (kunstenaar), Arnisa Zeqo (kunsthistorica)

Het evenement *Lacing Buddhist Threads in Contemporary Art* werd georganiseerd in het kader van de tentoonstelling *Tulkus 1880 to 2018* door Paola Pivi, en bracht verschillende denkers bij elkaar om een aantal rijke kunst-historische studies uiteen te zetten die stuk voor stuk nauw met de boeddhistische geschiedenis verweven zijn.

Davide Quadrio begeleidde het publiek aan de hand van het visuele verhaal van de zeventiende-eeuwse Tibetaanse thangka, een vaandelschildering met daarop Tsuglag Gyatso, de Derde Pawo Rinpoche (ca. 1567 - 1630). Deze schildering was een belangrijk onderdeel van Paola Pivi's tentoonstelling en refereert aan de oorsprong van de fotografische traditie van tulkuportretten, die samen met de thangka bij Witte de With tentoongesteld waren.

Louwrien Wijers gaf een presentatie over de recente geschiedenis van het boeddhisme in het Westen en in gesprek met Arnisa Zeqo legde zij verbanden tussen voorchristelijke iconografie en het beeld van de Boeddha. Daarnaast vertelde Wijers over de kennismaking van de veertiende Dalai Lama met Joseph Beuys en de Europese kunstwereld in de jaren tachtig van de vorige eeuw.

Samengesteld door: Defne Ayas, Hessel de Ronde

BETWEEN SEEING AND BELIEVING

Symposium

30 maart 2013

Deelnemers: Andrei Pop (postdoctoraal onderzoeker kunstgeschiedenis, Universiteit van Basel), Minou Schraven (universitair docent kunstgeschiedenis en museumstudies, Amsterdam University College), Sonu Shamdasani (professor aan het UCL Center for the History of Medicine, University College London), Francesca Tarocco (mede-directeur van het NYU Institute for Shanghai Studies), Maria Barnas (schrijver, dichter, kunstenaar) Angie Keefer (schrijver), Quinn Latimer (schrijver)

Welke geheimen, situaties en verhalen liggen er verborgen in afbeeldingen? Op de dag voor Pasen organiseerde Witte de With *Between Seeing and Believing*, een symposium om dit vraagstuk - en mogelijk aanverwante kwesties - nader te onderzoeken. Centraal hierin stond de manier waarop het verbeeldingsproces bepaalde (geloofs)overtuigingen en denkbeelden in het leven kan roepen.

Witte de With nodigde een groep academici uit wiens expertise zich in het domein van de kunstgeschiedenis, de geschiedenis van de psychologie, de politiek en de religie bevindt. Zij gaven ieder een iconografische uitleg over een afbeelding die zij zelf gekozen hadden. Elke presentatie greep terug op een andere traditie en tijdsperiode, waardoor het symposium een bijzondere en rijke gelaagdheid bevatte.

Als tegenwicht voor deze analytische presentaties nodigde Witte de With een aantal schrijvers van literaire teksten uit. Deze schrijvers kregen de opdracht om afzonderlijk van elkaar een eigen respons te componeren op een gedeelde afbeelding. Het ging hierbij om de eerste fotografische weergave van de natuur, namelijk *View from the Window at Le Gras* van Nicéphore Niépce uit 1826.

Samengesteld door: Defne Ayas, Adam Kleinman

Boven: Installatiebeeld *Tulkus 1880 to 2018*. Foto: Attilio Maranzano
Onder en pagina 17: Installatiebeeld *Tulkus 1880 to 2018*. Foto: Aad Hoogendoorn

The World Turned Inside Out

25 mei 2013 –
18 augustus 2013

Tentoonstelling /
Publiek Programma

Overzichtsbeeld *The World Turned Inside Out*: Opening 25 mei, *Blue Period*. Foto: Witte de With Center for Contemporary Art

Op 25 mei 2013 begon *The World Turned Inside Out*, een reeks van zeven events bij Witte de With, aangevoerd door de deelnemers en hun gasten uit de wereld van kunst en wetenschap.

The World Turned Inside Out onderzoekt het proces van de artistieke ontwikkeling. Het project bracht wetenschappers, schrijvers, kunstenaars, curatoren en historici uit verschillende hoeken van de wereld samen en vond plaats in de vorm van specifiek georganiseerde ontmoetingen, uitwisselingen en bijdragen tussen mensen van verschillende disciplines, nationaliteiten en achtergronden. Hun dialoog was gericht op het ontrafelen van bestaande, traditionele verhalen, en het creëren van nieuwe dwarsverbanden tussen de verschillende onderzoeksterreinen.

Ruimtelijk ontwerp en eten

Voor *The World Turned Inside Out* ontwierp Studio Miessen (architectenbureau voor ruimtelijke strategie en culturele analyse, Berlijn) een installatie waar bezoekers konden reflecteren op de gepresenteerde gesprekken, teksten, objecten, filmvertoningen en archief-installaties. Hun ontwerp was geïnspireerd op archeologische vindplaatsen waar beeld, symbolen, kunstwerken en andere objecten inzicht gaven in het onderzoek van de deelnemers.

Alle zeven events werden in culinair opzicht thematisch gevisualiseerd in de vorm van spectaculaire 'food-landscapes' met bijpassende drank, door Bauke Knottnerus (ontwerper) en Claartje Lindhout (foodstylist).

Eind 2013 en daarna werden de terreinen, onderzocht tijdens *The World Turned Inside Out*, verder uitgewerkt in de tentoonstellingen, de projecten, de educatieprogramma's en de online-activiteiten van Witte de With, zowel binnen Rotterdam als daarbuiten.

The World Turned Inside Out werd op 9 maart 2013 ingeleid met het symposium *Imperial Pastoral* door *Landings* geïnitieerd op uitnodiging van Witte de With.

Samengesteld door: Defne Ayas, Virginie Bobin, Amira Gad

Publiek Programma

IMPERIAL PASTORAL

Symposium

9 maart 2013

Deelnemers: Olof Olsson (kunstenaar), Rosalind Morris (antropologe, Columbia University, New York), Brian Dudley Barrett (kunsthistoricus), Filipa Cesar (kunstenaar), Natasha Ginwala (curator), Vivian Zihel (curator)

Landings, een langdurig onderzoeksproject van curatoren Natasha Ginwala en Vivian Zihel, ging van start met het symposium *Imperial Pastoral* bij Witte de With, met onder andere een performance van Olof Olsson en presentaties en lezingen door Rosalind Morris, Brian

Dudley Barrett en Filipa César. Tijdens deze middag werd een installatie getoond, met daarin archiefmateriaal dat diende als materiële en symbolische referentie naar het onderzoek.

Het project onderzocht zowel de actieve constructie van landelijkheid gedurende de Westerse koloniale geschiedenis, als de strijd omtrent de industriële revoluties en dekolonisatie in de negentiende en vroeg twintigste eeuw.

Het zomerprogramma van *The World Turned Inside Out* draaide om de volgende events:

BLUE PERIOD

Aslı Çavuşoğlu

25 mei 2013

Deelnemers: Aslı Çavuşoğlu (kunstenaar, Istanbul), Sarah Searight (kunsthistorica en verzamelaar, Londen), Robert Kluijver (politiek analist, Den Haag)

Aslı Çavuşoğlu dook de diepte in van de eeuwenoude geschiedenis van het blauw van lapis lazuli. Zij verbond de bergen van Afghanistan en Pakistan met Witte de With in haar zoektocht naar delirium, afwezigheid en de ongrijpbaarheid van de hemel.

Ondersteund door: SAHA Association - Supporting Contemporary Art from Turkey

SENSING GROUNDS: MANGROVES, UNAUTHENTIC BELONGING AND EXTRA-TERRITORIALITY

Landings

13 juni 2013

Deelnemers: *Landings* (curatoren Natasha Ginwala & Vivian Zihel, Berlijn / Amsterdam), Rana Hamadeh (kunstenaar, Rotterdam)

In een vervolg op *Landings'* eerdere project *Imperial Pastoral* initieerde *Landings* een gesprek met Rana Hamadeh en presenteerde werk van Roberto Chabet, Bonita Ely, Rana Hamadeh, Irene Kopelman, Tejal Shah, Lawrence Weiner en Terue Yamauchi, naast archiefphoto's uit het Tropenmuseum (Amsterdam) en het North Stradbroke Island Historical Museum (Dunwich).

MYTHICAL TIGERS AND SOUTHEAST ASIA'S COMMUNIST LEGACY

Ho Tzu Nyen

20 juni 2013

Deelnemers: Ho Tzu Nyen (kunstenaar, Singapore), Max-Philip Aschenbrenner (dramaturg, Wenen), Robert Wessing (wetenschapper en antropoloog, Amsterdam)

Ho Tzu Nyen Ho volgde het duizendjarige kosmisch-ecologische pad van de mythische Maleise Tijger, die door de koloniale en communistische geschiedenissen van Zuidoost-Azië waart.

EXERCISES ON DESIRE EN 'EXOTIC MATTER'

Julieta Aranda

27 juni 2013

Deelnemers: Julieta Aranda (kunstenaar, New York/Berlijn), Hans-Jörg Rheinberger (directeur Max Planck Institute for the History of Science, Berlijn), Miguel

Alcubierre (directeur Nuclear Sciences Institute, National Autonomous University of Mexico, Mexico Stad)

Julieta Aranda maakte een bootreis door het uitgestrekte havengebied van Rotterdam op zoek naar 'exotische materie'. Zij wees de appel de rol toe van symbolisch object als verboden vrucht én als belichaming van de gravitatiewet van Newton.

IN SEARCH OF THE GARDEN OF EDEN

Jennifer Wen Ma

11 juli 2013

Deelnemers: Jennifer Wen Ma (kunstenaar, New York/Peking), Hans Ausloos (hoogleraar Godgeleerdheid, Université catholique de Louvain, Louvain-La-Neuve)

Jennifer Wen Ma beschouwde de Hof van Eden door de wereldgeschiedenis heen, van Westerse middeleeuwse schilderijen tot mythologieën uit het Midden Oosten en China. Zij trok de parallel met een Kunqu operazangeres om een stem te geven aan de utopische projecties van de verloren paradijzen.

PARALLEL UNIVERSES AND A POSSIBLE FILM

Shezad Dawood

25 juli 2013

Deelnemers: Shezad Dawood (kunstenaar, Londen), Hicham Khalidi (curator, Brussel), Kaelen Wilson-Goldie (curator en criticus, Beiroet)

Spelend met concepten uit sciencefiction en antropologie, zoals inheemsheid, niet-lineaire tijd en de politiek van taal, begaf Shezad Dawood zich op fictieve reizen naar een 'mogelijke film' die ontmoetingen met het mystieke toonde.

THE CULTURE OF FEAR AND THE CONSTRUCTION OF EVIL

Kader Attia

1 augustus 2013

Deelnemers: Kader Attia (kunstenaar, Berlijn), Lotte Arndt (auteur en journalist, Parijs), Ana Teixeira Pinto (schrijver, Lissabon)

Kader Attia observeerde de constructie van het kwaad door de koloniale blik in de pagina's van vroeg twintigste-eeuws drukwerk bloot te leggen.

Ondersteund door: Outset Netherlands

(M)OTHER VOICES

Deirdre M. Donoghue

Off-site event / Workshop / Leesgroep

I.h.k.v. *The World Turned Inside Out*

(m)other voices: Off-site event

13 juli 2013

Locatie: in het Lilla Hareskov-bos, Denemarken

Deelnemers: Deirdre M. Donoghue (kunstenaar, Rotterdam), Oda Projesi (kunstenaarscollectief, Istanbul), Astrid Noack's Atelier (Kopenhagen)

Parallel aan de activiteiten in Witte de With vormde een historisch plaats in het Deense bos van Lilla Hareskov het toneel van de lancering van nieuwe onderzoeklijnen van Deirdre M. Donoghue. Het doel van haar onderzoek is het reflecteren op de moederfiguur en haar beschouwen als actieve denker en voortbrenger van kennis, in tegenstelling tot het archetype van het huiselijke, emotionele personage.

(m)other voices: Workshop

6 oktober 2013

Deelnemers: Anke Bangma, Lucy Cotter, Karin de Jong, Vanessa Lamounier de Assis, Liesbeth Levy, Riek Sijbring, Iva Supic Jankovic, Susana Pedrosa, Barbara Philipp, Ewoud van Rijn, Jack Segbars, Renée Turner, Louwrien Weijers, Kerstin Winkin, Weronika Zielinska

Deirdre M. Donoghue nodigde de Indonesische kunstenaar Arahmaiani uit om een gesloten workshop te leiden bij Witte de With, die fungeerde als het tweede deel van Donoghues onderzoeksproject (m)other voices.

Ondersteund door: CBK Rotterdam

(m)other voices: Leesgroep

22 oktober 2013 - 8 april 2014

Deze maandelijks lees- en discussiegroep nodigde het publiek uit om te delen in het open onderzoek van Deirdre M. Donoghue. De sessies vonden plaats bij Witte de With en worden in 2014 afgesloten in de vorm van een bijzonder evenement.

Deel I - Hospitality

Dinsdag 22 oktober 2013 *Interruptions*

Dinsdag 26 november 2013 *Ethics*

ARTIST IN RESIDENCY: PARADISE INTERRUPTED

Jennifer Wen Ma

Event tijdens Performa 13

4-12 november 2013

Locatie: Performa Hub (New York)

Paradise Interrupted, een hedendaagse Kunqu opera, een werk in ontwikkeling, werd gepresenteerd als een driedelige 'artist in residency' bij het Performa Institute in New York. *Paradise Interrupted* was een vervolg op *In Search of the Garden of Eden*, dat op 11 juli 2013 bij Witte de With plaatsvond tijdens *The World Turned Inside Out*.

The World Turned Inside Out

Boven: Detail van de installatie van Rana Hamadeh. Foto: Aad Hoogendoorn

Onder: Overzicht van de installatie van Jennifer Wen Ma. Foto: Aad Hoogendoorn

Onder: Julieta Aranda (midden) tijdens haar presentatie en gesprek met Hans-Jörg Rheinberger (links) en Miguel Alcubierre (rechts). Foto: Bob Goedewaagen
Boven: Publieksparticipatie tijdens de presentatie van Shezad Dawood. Foto: Aad Hoogendoorn.
Rechts: Diner en gesprek met Ho Tzu Nyen. Foto: Aad Hoogendoorn

The Temptation of AA Bronson

5 september 2013 –
5 januari 2014

Tentoonstelling

Installatieoverzicht *The Temptation of AA Bronson*. Links: AA Bronson & Nicolaus Chaffin, *Ashes to Ashes* (2012), rechts: AA Bronson, *We Are The Revolution* (2011). Foto: Aad Hoogendoorn

AA Bronson (1946, Vancouver) was zowel kunstenaar als curator in dit hybride project dat zijn recente solowerk bijeenbracht met zijn samenwerkingen met een jongere generatie kunstenaars en werk van vrienden. Daarnaast waren twee door hem gecureerde projecten als tentoonstelling in de tentoonstelling opgenomen: *Queer Zines*, met meer dan 100 'queer zines' vanaf het punttijdperk tot heden; en *Ancestors*, een persoonlijk archief van boeken, edities en parafernalia die gezamenlijk een fragmentarische en associatieve fundering van het hele project vormden.

In *The Temptation of AA Bronson* kwamen thema's rond lichaam, geest, seks, religie, samenleven, dood, ritueel en magie samen in magische zegels, kristallen, spiegels, naakten en lichaamsspinnen. In deze tentoonstelling waren werken en performances opgenomen van dertig kunstenaars uit elf landen.

Kunstenaars: AA Bronson, Bradford Kessler, Carlos Motta, Chrysanthe Stathacos, Elijah Burgher, Gareth Long, Jeffrey Vallance, K8 Hardy, Louwrien Wijers, Mr. and Mrs. Keith Murray, Marina Abramović, Matthias Herrmann, Michael Bühler-Rose, Michael Dudeck, Nicolaus Chaffin, Nils Bech, Oisín Byrne, Reima Hirvonen, Ryan Brewer, Sands Murray-Wassink, Scott Treleaven, Sébastien Lambeaux, Terence Koh, TM Davy, Tom de Pékin (De Levenden); David Buchan, Derek Jarman, Mike Kelley, General Idea, Robert Flack (De Doden)

Samengesteld door: AA Bronson, Defne Ayas, Amira Gad
Ondersteund door: de Alberta Foundation, The Canada Council for the Arts, Office for Contemporary Art (Noorwegen) en het Oostenrijkse Ministerie voor Cultuur.
Met speciale dank aan: Philip Aarons en Shelley Fox Aarons, Nature Morte (Berlijn) en Esther Schipper (Berlijn)

Publiek Programma

ACTIVITEITEN OP DE DAG VAN DE OPENING

5 september 2013

Vanaf 0:01 uur: Performance door AA Bronson

Vanaf 7 uur: Performance door Michael Buhler-Rose

14 tot 18 uur: Performance door Chrysanthe Stathacos

17 tot 20 uur: Performances door Nils Bech, Michael Dudeck, Bradford Kessler, Sands Murray-Wassink en Sébastien Lambeaux

18 tot 19 uur: *Queer Zines* presentatie door Philip Aarons (verzamelaar), AA Bronson, Raymond Cha (redacteur van *Queer Zines*), Jessica Gysel (redacteur en uitgever van *GIRLS LIKE US*), Scott Treleaven (kunstenaar)

FLAG OF ECSTASY

20 oktober 2013

Locatie: WORM, Rotterdam

Dit filmprogramma presenteerde Charles Henri Ford (1913-2002) als een verwante ziel van AA Bronson en de kunstenaars in *The Temptation of AA Bronson*. Fords films *Poem Posters* en *Johnny Minotaur* werden geselecteerd door Stuart Comer, die tevens een introductie gaf bij aanvang van de screening.

Samengesteld door: Samuel Saelemakers, Stuart Comer (chief curator of Media and Performance Art, MoMA, New York)

In samenwerking met: KinoKino, Rotterdam

A QUEER SUNDAY AFTERNOON

20 oktober 2013

Een programma voor LGBT gemeenschappen uit Rotterdam.

Samengesteld door: Yoeri Meessen, Annick Kleizen
In samenwerking met: Rainbow City 010, Erasmus Pride

RITUAL OF QUEER RITUALS

2 november 2013

Deelnemers: Ron Athey (kunstenaar, Londen), AA Bronson (kunstenaar, Berlijn/New York), François Chaignaud (choreograaf, Parijs), Carlos Motta (kunstenaar, New York), Elizabeth A. Povinelli (professor antropologie en gender studies, Columbia University, New York), Linn Tonstad (assistent professor systematische theologie, Yale Divinity School, New Haven), Sands Murray-Wassink (kunstenaar, Amsterdam)

ritual of queer rituals bracht een groep kunstenaars en denkers van verschillende generaties bijeen om rituelen uit te voeren en te bespreken in een event dat de kruispunten tussen *queer* zelfrepresentatie, spiritualiteit en de politiek van het lichaam verkende.

Queer, van origine een denigrerende term voor homoseksuelen, werd in de jaren negentig door homo-activisten geclaimd om zich te distantiëren van de neiging tot assimilatie binnen de homo-emanipatie. Recenter hebben academici de term in verband gebracht met meer fluïde, expansieve, heterogene en non-conformistische houdingen ten opzichte van seksualiteit en gender.

Samengesteld door: AA Bronson, Carlos Motta
In samenwerking met: Annick Kleizen
Ondersteund door: The Institute for Art, Religion, and Social Justice; Gemeente Rotterdam

Links: Beeld uit de performance FISH M/OTHER RE-MIX, door Michael Dudeck tijdens de opening van *The Temptation of AA Bronson*. Foto: Aad Hoogendoorn
 Boven: Beeld uit de performance *Evolve Dissolve*, door Chrysanne Stathacos, tijdens de opening van *The Temptation of AA Bronson*. Foto: Aad Hoogendoorn
 Onder: Detail van de Queer Zines. Foto: Cassander Eeftinck Schattenkerk

The Humans
Alexandre Singh

26 april 2012 –
18 november 2013

Onderzoeksproject /
Presentatie /
Theatervoorstelling

Scène uit *The Humans*, v.l..n.r.: Sanna Elon Vrij, Elizabeth Cadwallader, Loulou Hameleers. Foto: Sanne Peper

Van 26 april 2012 tot en met 18 november 2013 presenteerde Witte de With de totstandkoming van de productie *The Humans*, door beeldend kunstenaar en schrijver Alexandre Singh. Speciaal voor deze productie ging Witte de With lokale partnerschappen aan met de Rotterdamse Schouwburg, Codarts Rotterdam en Productiehuis Rotterdam.

In de aanloop naar de opvoering van zijn toneelstuk in september 2013 in de Rotterdamse Schouwburg, veranderde Singh de tweede verdieping van Witte de With in een ruimte die fungeerde als atelier, schrijfkamer en presentatieruimte. Bezoekers hadden de mogelijkheid om de ontwikkeling van dit ambitieuze stuk van nabij te volgen en op unieke wijze inzicht te krijgen in het artistieke scheppingsproces.

Gedurende acht maanden was *The Humans* aan verandering onderhevig. Het project omvatte meerdere formats, zoals presentaties, repetities, lezingen, gesprekken en debatten naar aanleiding van de rekvisieten die in de werkplaats van Witte de With werden geproduceerd. Vanaf maart 2013 vonden er repetities plaats in het auditorium van Witte de With.

The Humans werd ontwikkeld in opdracht van Witte de With Center for Contemporary Art, samen met Performa 13. *The Humans* is een co-productie van Witte de With Center for Contemporary Art, Productiehuis Rotterdam, Rotterdamse Schouwburg en Performa 13, New York. Het werd gepresenteerd in samenwerking met Festival de Keuze, Rotterdam en de Brooklyn Academy of Music (BAM), New York.

Ondersteund door: AGI Verona Collection; Private Collection Asiago; Art: Concept (Parijs); Codarts Rotterdam; Fonds de dotation Famille Moulin; Fonds Podiumkunsten; Gemeente Rotterdam Dienst Kunst en Cultuur; Institut Français; Le Meurice (Parijs); Monitor (Rome); Preromanbritain LLC.; Sprüth Magers Berlin London; Stichting Niemeijer Fonds

Opdrachtgevers en producenten: Witte de With Center for Contemporary Art (opdrachtgever) in opdracht van Defne Ayas; Maaïke Gouwenberg (producer); Performa, New York (medeopdrachtgever); Witte de With Center for Contemporary Art, Preromanbritain LLC., Productiehuis Rotterdam, Rotterdamse Schouwburg, Performa, New York (co-producenten); Brooklyn Academy of Music, New York, Festival De Keuze, Rotterdam (presentatiepartners); A.P.E. art projects era, Codarts Hogeschool voor de Kunsten (productiepartners)

Samengesteld door: Alexandre Singh, Defne Ayas, Amira Gad

THE HUMANS

Wereldpremière

28 & 29 september 2013

Met 'schepping' als centraal thema en de antieke Griekse komedies van Aristophanes als inspiratiebron speelt *The Humans* zich af in een tijd vóór het ontstaan van de Aarde, in een proto-wereld bevolkt door geesten, goden, ambachtslieden en mannen van klei en gips.

The Humans ging in première op zaterdag 28 september 2013 in de Rotterdamse Schouwburg, en werd dat weekend in totaal vier maal voor publiek uitgevoerd in de Grote Zaal. Het toneelstuk was de culminatie van een proces waaraan meer dan honderd mensen bijdroegen. De voorstellingen markeerden het debuut van Alexandre Singh als theaterregisseur, en van Witte de With als productiehuis voor een toneelstuk.

Première in New York (USA)

13 - 17 november 2013

Van 13 tot 17 november 2013 reisde de hele productie af naar New York, waar *The Humans* werd gepresenteerd bij The Brooklyn Academy of Music (BAM) in New York, tijdens Performa 13. Performa is een biënnale gewijd aan het verkennen en presenteren van vernieuwende interdisciplinaire performances op het gebied van de hedendaagse kunst.

In 2014 zal de theatervoorstelling opgevoerd worden tijdens het Festival d'Avignon.

Artistiek team: Alexandre Singh (script en regie); Flora Sans (choreografie en assistent regie); Holly Waddington (kostuumontwerp); Guus van Geffen (lichtontwerp); Gerry Arling, Touki Dephine - Rik Elstgeest en Bo Koek, in samenwerking met Annelinde Bruijs, Robbert Klein, Amir Vahidi (muziek); Alexandre Singh (maskerontwerp); Alexandre Singh, Jessica Tankard (decorontwerp)

Dramatis personae: Simona Bitmaté (Ms.Chief); Jesse Briton (Harry Foulbreech); Elizabeth Cadwallader (Pantalingua); Sam Crane (Tophole); Phillip Edgerley (Charles Ray); Ryan Kiggell (Vernon/31); Flora Sans (N) Het koor: Annelinde Bruijs, Sanna Elon Vrij, Folkert van Diggelen, Dook van Dijck, Loulou Hameleers, Lucia Kiel, Suzanne Kipping, Robbert Klein, Gerty Van de Perre, Amir Vahidi, Sanne den Besten, Lucas Schilperoort De mensen: Annelinde Bruijs (Duchess); Sanne den Besten (Crone); Jesse Briton (Splingebottom); Folkert van Diggelen (Husband); Dook van Dijck (Bullen); Phillip Edgerley (Vermillion); Loulou Hameleers (Strumpet); Lucia Kiel (Frau); Ryan Kiggell (Fingerer); Suzanne Kipping (Hag); Robbert Klein (Bertrand); Gerty Van de Perre (Wife); Lucas Schilperoort (Dandy); Amir Vahidi (Macaire); Sanna Elon Vrij (Bray)

Witte de With: Defne Ayas (opdrachtgever); Amira Gad (projectmanager); Paul van Gennip, Gé Beckman, Ties Ten Bosch, Carlo van Driel, Line Kramer, Chris van Mulligen, Hans Tutert, Jonathan den Breejen (technisch team); Sarah van der Tholen (zakelijk coördinator); Josine Sibus Siderius, Angélique Kool (PR en communicatie)

Rotterdamse Schouwburg: Ellen Walraven (directeur); Bert Détermann (bedrijfsvoering); Thijs Teunissen (bedrijfsvoering); Michiel Sipman (coördinator techniek); Ferry Kranssen, Roland van Wensveen, Sefton Guebbels (toneelmeesters); Ruben Israël (hoofd marketing)

Productiehuis Rotterdam: Tanja Elstgeest (algemene leiding); Dave Schwab (programmeur); Anne Helsen / Eva van den Hove (publiciteit); Sally Mometti (bureau-management)

De Keuze Festival (Rotterdam): Mark Yeoman (directeur); Judith Blankenberg (directeur); Tjeerd Langestraat (marketing)

Productie team: Elly Scheele, Alice Walter (assistenten van de regisseur); Nina Boas (assistent choreografie); Ella Christopherson (scriptredacteur); Simone Scholts, Kirsten Visser, Siemen van der Werf (toneelmeesters); Yoeri Guepin, Judith Hulsbosch (productie-assistenten); Guido Langendoen (geluidstechnicus); Margreet van der Helm (geluidstechnicus); Jorg Schellekens (geluidstechnicus); André Goos (bouw inspicient); Gé Beckman, Paul van Gennip, Case Miller (Zon en Maan), Geert Schuurmans, Hans Borggreven, Niels Vis (decor); Merel van 't Hullenaar, Tyler Considine (hoofd rekwisieten); Tyler Considine, Christian Hansen, Thomas van den Oever, Renée Staal, Niels Vis (rekwisieten); Liz Allan, Tyler Considine, Sriwhana Spong (toneelknechten); Ronald Schinkelshoek (maskers); Merel van 't Hullenaar (kostuum supervisor en hoofd garderobe); Malin Anderson, Thera Hillenaar (kostuum assistenten); Charlotte ten Raa, Maria Esteri, Anne Kluytenaar, Bo Mulder, Carmen Schabracq, Fleur Tonino, Lisa Vlamings, Jennifer Williams (kleedsters); Susanna Peretz (grime); Wouter Somers (assistent grime); Hancock Stevenson, Londen (casting)

Film: Sal Kroonenberg (cinematografie); Frank van der Weij (geluid); Alexandre Singh (montage); Judith Hulsbosch (montage)

Atelier Alexandre Singh: Laura Turcan (ateliermanager); Tyler Considine (atelier productiemanager); Jessica Tankard, Thomas van den Oever, Renée Staal (atelier-assistenten)

Publiek Programma

Alexandre Singh verzamelde een schat aan inspiratiemateriaal tijdens de zogenoemde *Causeries*, naar het Franse werkwoord *causer*: converseren, praten. In tegenstelling tot traditionele lezingen werden de *Causeries*, die startten bij Witte de With in 2012, opgezet als informele, publieke gesprekken tussen hemzelf en kunstenaars, experts en geïnteresseerden over onderwerpen die voor zijn productie relevant waren, variërend van kosmologie en kosmogonie tot satire, dans, drama en religie. Op deze manier werd niet alleen Singhs artistieke proces intellectueel verrijkt, maar ook de onderliggende thematiek van *The Humans* gedeeld met het publiek.

Alle *Causeries* zijn samengesteld door: Alexandre Singh, Defne Ayas en Donatien Grau (criticus en schrijver).

CAUSERIE - THE VOICE AND THE CHORUS

19 januari 2013

Deelnemers: Graham Ley (emeritus professor theater en theorie, Universiteit van Exeter), Claudio Vellutini (PhD-kandidaat muziekgeschiedenis en -theorie, Universiteit van Chicago), Peter de Graeve (filosoof, Universiteit van Leuven), Adam Kleinman (schrijver en redacteur), Liesbeth Levy (filosoof)

Tijdens deze *Causerie* werd opnieuw het verleden naar het heden gehaald door het zangkoor, een onderdeel uit Griekse tragedies en komedies uit de vijfde eeuw voor Christus, uitvoerig uit te lichten. Gedurende dit evenement werden komedies en tragedies, alsook Nietzsches gedachtengoed over de rol van de stem in zijn boek *De Geboorte van een Tragedie* en de ontwikkeling van de stem in de operageschiedenis uitgebreid besproken.

CAUSERIE - WOODY ALLEN

16 februari 2013

Deelnemers: Nick Lowe (docent klassieke literatuur, Royal Holloway, Universiteit van Londen), Liesbeth Levy (filosoof), Donatien Grau (Proust-expert)

Singh lichtte tijdens deze *Causerie* de onderliggende thema's in het werk van Allen toe die het zo relevant, complex en tegelijkertijd aantrekkelijk maken, van het universele lot tot het individu, van humor tot tragedie; alomtegenwoordige thema's in *The Humans*. Parallellen tussen de films van Allen en de werken van Aristophanes werden besproken.

CAUSERIE - SCATOLOGY

16 maart 2013

Deelnemers: David Inglis (professor sociologie, Universiteit van Exeter), Iki Freud (psychoanalytica), Liesbeth Levy (filosoof)

Tijdens deze *Causerie* onderzocht Singh deze scatologische wendingen, van de ontegenzeggelijke materialiteit in de studie van excrementen tot opvattingen over het 'groteske' lichaam.

CAUSERIE – TALKS

29 september 2013

Locatie: Rotterdamse Schouwburg

Deelnemers: Alexandre Singh, Liesbeth Levy (filosoof)

Op de zondagochtend na de wereldpremière van *The Humans*, presenteerde Festival de Keuze *TALKS*. Liesbeth Levy blikte samen met Alexandre Singh terug op het maakproces. Een belangrijk onderwerp in Singh's proces is humor. Levy vroeg hem onder andere welke rol satire en ironie volgens hem spelen in onze maatschappij.

CAUSERIE – ON TRUTH (AND LIES) IN GREEK COMEDY

17 november 2013

Locatie: Hillman Attic Studio in the Peter Jay Sharp Building, New York

Deelnemers: Alexandre Singh, Sam Crane (acteur),

Liesbeth Levy (filosoof), Simon Critchley (filosoof)

In samenwerking met BAM en the Onassis Cultural Center, New York

De deelnemers bespraken de erfenis van klassieke Griekse komedies in het algemeen en in het bijzonder Aristophanes – wiens werk de inspiratie vormde voor Singhs encensering van *The Humans*.

CAUSERIE – ARTIST TALK

18 november 2013

Locatie: Performa Hub, New York

Deelnemers: Alexandre Singh, Defne Ayas, Liesbeth Levy (filosoof)

In deze *Causerie* werd een overzicht gegeven van de kaleidoscopische thema's die in *The Humans* aan bod kwamen.

In samenwerking met: Performa Instituut, New York

Blog en Reader

Alexandre Singh deelde gedurende het proces op regelmatige basis afbeeldingen en andere bronnen die als inspiratie dienden voor *The Humans* op zijn blog <http://the-humans.tumblr.com>. De reader bestond uit een selectie teksten die de verschillende thema's toelichtten die de kunstenaar tijdens de looptijd van het project onderzocht. De reader, die diende als een uitvoerige bron van informatie en inspiratie voor *The Humans*, werd regelmatig uitgebreid aan de hand van de maandelijkse *Causeries* en was in te zien bij Witte de With en via de website.

Alexandre Singh tijdens de *Causerie* over Woody Allen. Foto: Carina Hesper

Scène uit *The Humans*, met v.l.n.r.: Flora Sans, Sanna Elon Vrij, Sanne den Besten, Gerty Van de Perre, Amir Vahidi en Philip Edgerley. Foto: Sanne Peper

Moderation(s)

18 augustus 2012 –
17 augustus 2014

Project / Conferentie /
Residency / Tentoonstelling

Performance *Precarious task #6 going up to a city building taller than 16.7m* in het Bilderberg Hotel, Rotterdam in het kader van *A Thing At A Time*. Foto: Kirsten de Graaf

Moderation(s) is een initiatief van Witte de With Center for Contemporary Art in Rotterdam en Spring Workshop in Hong Kong. *Moderation(s)* is een gelaagd project dat zich van augustus 2012 tot augustus 2014 ontvouwt tussen Witte de With en Spring. Binnen dit kader vroeg Witte de With aan de Singaporese kunstenaar, curator en schrijver Heman Chong om dit project als moderator vorm te geven. Meer dan vijftig kunstenaars zullen deel uitmaken van dit project, dat drie tentoonstellingen, een conferentie, drie residencies en een boek met korte verhalen zal omvatten.

Van groot belang in *Moderation(s)* is de creatie van situaties waarin dat wat geproduceerd wordt – van sociale relaties of een performance tot een bibliotheek of een workshop – steeds iets vertelt over de manieren waarop ideeën uitgewisseld worden, over communicatiedragers en de constructie van taal (en de keuzes die hiermee samengaan). *Moderation(s)* brengt een aantal internationale kunstenaars, curatoren en schrijvers samen en nodigt hen uit om deel te nemen aan een programma waarin dialoog en creatie/productie centraal staan.

Samengesteld door: Defne Ayas, Mimi Brown, Heman Chong, Samuel Saelemakers
Ondersteund door: AMMODO, Mondriaan Fonds

GUILTY PLEASURES

18 augustus 2012

Locatie: Spring Workshop (Hong Kong)

Deelnemers: Song-Ming Ang (kunstenaar, Singapore), Heman Chong (kunstenaar, curator en schrijver, Singapore)

Guilty Pleasures, een performance platform ontwikkeld door Song-Ming Ang, vormde het begin van *Moderation(s)*. Als beginpunt voor zijn kunstwerken en performances gebruikt Ang op regels gebaseerde muzikale composities, waarin verschillende materialen, zoals platenhoezen, muziekposters, schoolliedjes en mix-tapes, in een nieuwe narratieve context worden geplaatst.

MODERATION(S) LIBRARY

Oktober 2012

Deelnemers: A Constructed World (kunstenaarsduo Geoff Lowe & Jacqueline Riva, Parijs), Nadim Abbas (kunstenaar, Hong Kong), Defne Ayas (directeur Witte de With, Rotterdam), Mimi Brown (directeur Spring Workshop, Hong Kong), Heman Chong (kunstenaar en moderator, Singapore), Amira Gad (managing curator / publications Witte de With, Rotterdam), Natasha Ginzala (curator, onderzoeker en schrijver, Amsterdam), Latitudes (curatoren Max Andrews & Mariana Cánepa Luna, Barcelona), Michael Lee (kunstenaar, curator en uitgever, Berlijn), Christina Li (schrijver en curator, Amsterdam en Hong Kong), Pages (Nasrin Tabatabai & Babak Afrassiabi, Rotterdam) Vivian Sky Rehberg (course director Piet Zwart Instituut, Rotterdam), Samuel Saelemakers (assistent curator Witte de With, Rotterdam)

Deze werkgroep nam deel aan een tweedaagse workshop ontwikkeld door Heman Chong, waarin de vorm en inhoud van *Moderation(s)* bepaald werd. Het eerste project dat voortkwam uit de workshop was de Biblio-

theek (Library). Terwijl alle deelnemers boekentips uitwisselden, ontstond een voortdurend groeiende boekenlijst, samengesteld door de werkgroep. Deze boeken dienen als bibliografie voor *Moderation(s)* en als fysieke bibliotheek, geïnstalleerd op twee locaties, bij Witte de With en bij Spring, Hong Kong. Toekomstige deelnemers aan *Moderation(s)* zullen worden uitgenodigd om titels aan te dragen, zodat er een almaar groeiende bibliotheek ontstaat die vervolgens eenvoudig door iedere persoon en ieder instituut kan worden aangelegd.

INCIDENTS OF TRAVEL

7 januari – 10 februari 2013

Locatie: Spring Workshop (Hong Kong)

Deelnemers: Latitudes (curatoren Max Andrews & Mariana Cánepa Luna, Barcelona), Ho Sin Tung (kunstenaar, Hong Kong), Yuk King Tan (kunstenaar, Hong Kong), Nadim Abbas (kunstenaars, Hong Kong), Samson Young (kunstenaar, Hong Kong)

Moderation(s) startte in 2013 met *Incidents of Travel*, een productie van het curatorenduo Latitudes – in Rotterdam bekend van *Portscapes*, een project dat in 2009 plaatsvond in samenwerking met Havenbedrijf Rotterdam en SKOR. Voor *Incidents of Travel* nodigde het duo Ho Sin Tung, Yuk King Tan, Nadim Abbas en Samson Young uit om in Hong Kong eendaagse rondleidingen te ontwikkelen waarin de stad, alsmede hun eigen artistieke praktijk, via onbekende routes en stedelijke ankerpunten zichtbaar werden. Tijdens hun residentie vond er tevens een interventie van Latitudes plaats, in de bibliotheek van het Asia Art Archive (Hong Kong).

A THING AT A TIME

19 & 20 april 2013

Diverse locaties, Rotterdam

Deelnemers: Mette Edvardsen (kunstenaar, Brussel), Anthony Marcellini (kunstenaar, Houston), Eszter Salamon (kunstenaar, Berlijn), Benjamin Seror (kunstenaar, Brussel), Koki Tanaka (kunstenaar, Los Angeles), RoseLee Goldberg (directeur Performa, New York), Guy Mannes-Abbott (schrijver, Londen)

A Thing At A Time was het eerste *Moderation(s)* project dat in Rotterdam plaatsvond, verspreid over twee dagen en vier verschillende locaties. Er vond een aantal performances plaats, met Mette Edvardsen, Anthony Marcellini, Eszter Salamon, Benjamin Seror en Koki Tanaka. Naast de performances gaf RoseLee Goldberg een lezing en was Guy Mannes-Abbott uitgenodigd om getuige te zijn van het programma.

Samengesteld door: Samuel Saelemakers, Heman Chong

A FICTIONAL RESIDENCY

17 – 30 juni 2013

Locatie: Spring Workshop (Hong Kong)

Deelnemers: Oscar van den Boogaard (auteur, Sint Martens-Latem en Berlijn), Nadim Abbas (kunstenaar, Hong Kong), Enoch Cheng (regisseur en schrijver, Hong Kong), Doretta Lau (journalist, Vancouver en Hong Kong), Laurent Gutierrez & Valerie Portefaix (kunstenaars-/architectenduo MAP Office, Hong Kong)

Voor *A Fictional Residency* nodigden Witte de With en Spring Oscar van den Boogaard uit in Hong Kong als *writer in residence*. Gedurende zijn verblijf ontmoette hij en werkte hij met Nadim Abbas, Enoch Cheng, Doretta Lau en Laurent Gutierrez en Valérie Portefaix. Deze ontmoetingen vormden de aanleiding voor een reeks korte verhalen, online beschikbaar als digitale publicatie.

Samengesteld door: Samuel Saelemakers, Heman Chong

WITNESS

Vanaf april 2013

Christina Li (schrijver en curator, Amsterdam en Hong Kong) nam de rol van getuige of *Witness* op zich. Terwijl *Moderation(s)* zich alternerend ontvouwde in Witte de With, Rotterdam en Spring, Hong Kong, plaatste Li regelmatig reacties op de verschillende *Moderation(s)* projecten op een blogpagina op de website van Witte de With.

STORIES AND SITUATIONS:

THE MODERATION(S) CONFERENCE

5 oktober 2013

Deelnemers: Lee Ambrozy (kunstcriticus en redacteur van *artforum.com.cn*), Christina Li (schrijver en curator, Amsterdam en Hong Kong), Xiaoyu Weng (curator, Asia Programs, Kadist Art Foundation, San Francisco), Brian Castriota (conservator, New York), Chris Fitzpatrick (directeur van *Objectif Exhibitions*, Antwerpen), Vincenzo Latronico (schrijver en criticus, Berlijn), Vincent Normand (schrijver en curator, Parijs), Rosemary Orr (senior tutor en lecturer in linguïstiek en cognitieve wetenschappen aan het University College Utrecht), Amira Gad (managing curator/publicaties, Witte de With), Arnisa Zeqo (kunsthistorica en mede-oprichter van *Rongwrong*, Amsterdam)

Stories And Situations was een internationale conferentie die relaties onderzocht tussen spraak en kunst, de verschillende kunstpraktijken en de rol van instituten, alsook het probleem van groepsdynamiek, de valkuilen van overdracht via literatuur en het proces van geschiedschrijving. Daarnaast kwam ook de vraag aan de orde hoe afstand hierin een rol speelt. De opnames van deze presentaties en lezingen zijn online beschikbaar.

Samengesteld door: Defne Ayas, Amira Gad, Heman Chong

THE SOCIAL CONTRACT

14 oktober 2013 - 15 december 2013

Locatie: Spring Workshop (Hong Kong)

Deelnemers: A Constructed World (kunstenaarsduo Geoff Lowe & Jacqueline Riva, Parijs), Betti-Sue Hertz (directeur van de 'visual arts' afdeling van het Yerba Buena Center for the Arts, San Francisco), Mia Jankowicz (schrijver en curator, Cairo en Londen), Ruba Katrib (curator Sculpture Center, New York), Alana Kushnir (curator, Londen), Venus Lau (curator en schrijver, Hong Kong)

Voor *The Social Contract* nodigden Witte de With en Spring vijf schrijvers uit om te reageren op dit project, waarbij het publiek werd uitgenodigd om een Participatie- en Vertrouwensovereenkomst te ondertekenen alvorens de tentoonstellingsruimte van Spring in Hong Kong te betreden. Op die manier werd de toeschouwer deel van een tijdelijke gemeenschap van stille deelnemers die allen akkoord gingen met de geheimhouding van wat er precies in de tentoonstelling te zien was.

Tot slot volgt van 22 mei tot 17 augustus 2014 de *Moderation(s)* groepstentoonstelling bij Witte de With: *The Part In The Story Where A Part Becomes A Part of Something Else*. Deze tentoonstelling zal de vele projecten en gesprekken, voortkomend uit *Moderation(s)*, samenbrengen.

Samengesteld door: Defne Ayas, Mimi Brown, Heman Chong, Samuel Saelemakers
Ondersteund door: AMMODO, Mondriaan Fonds

Boven en onder: Moderation(s) conferentie *Stories and Situations*. Foto's: Aad Hoogendoorn

Shared Space

De Moderation(s) Bibliotheek in de Shared Space. Foto: Kirsten de Graaf

In 2007 initieerde Witte de With in samenwerking met TENT het project Shared Space: de door Witte de With en TENT gedeelde ruimte op de eerste verdieping van het pand van Witte de With, waar zich ook het auditorium bevindt. De gezamenlijke programmering van deze ruimte is begonnen als een ontwerp opgave voor Rotterdamse ontwerpers en heeft zich ontwikkeld tot een project dat kijkt naar Rotterdam in de context van de rest van de wereld.

Getoond in de Shared Space in 2013:

C.O.C.A. COMMISSION 2012

Event / Presentatie

8 februari – 31 maart 2013

Stichting C.o.C.A. (Collectors of Contemporary Art) bestaat uit zes verzamelaars die zich ten doel stellen het werk van opkomende kunstenaars in Nederland te stimuleren. Ieder jaar stelt C.o.C.A. een curator aan met een belangrijke positie in het hedendaagse Nederlandse kunstlandschap die vervolgens een lijst samenstelt met kunstenaars die voldoen aan het profiel van de stichting. Op basis van deze voorstellen selecteert het bestuur van C.o.C.A. een kunstenaar die een beurs ontvangt voor de realisatie van een nieuw kunstwerk of project. Het resulterende werk (of een editie daarvan) wordt eigendom van de collectie van de stichting.

Voor de derde editie werd op voordracht van Witte de Withs managing curator Amira Gad kunstenaar Jay Tan (1982, Croydon, Verenigd Koninkrijk) verkozen tot winnaar van de C.o.C.A. commissie 2012. Tan presenteerde haar werk bij Witte de With tijdens de Art Rotterdam Week, waar op vrijdag 8 februari 2013 een presentatie plaatsvond.

Samengesteld door: Amira Gad
In samenwerking met: Stichting C.o.C.A.

MODERATION(S) LIBRARY

tijdens *A Thing At A Time*

Vanaf 19 april 2013

De *Moderation(s)* Bibliotheek was als fysieke bibliotheek op twee locaties geïnstalleerd: in de Shared Space van Witte de With/TENT en bij Spring, Hong Kong.

A Thing At A Time was het eerste *Moderation(s)* project dat in Rotterdam plaatsvond, verspreid over twee dagen en vier verschillende locaties (zie ook pagina 35). Schrijver Guy Mannes-Abbott documenteerde het tweedaagse programma. Zijn tekstuele interventies waren te zien in de Shared Space.

Samengesteld door: Heman Chong, Samuel Saelemakers

BAS PRINCEN EN ROTTERDAM HISTORIES

Laatste kwartaal 2013

In het laatste kwartaal van 2013 presenteerden Witte de With en TENT in de Shared Space de samenwerkingsprojecten *Resources* van Bas Princen en *Rotterdam Histories*.

Een palm-olie-plantage in Maleisië, de immense zeevracht op de Straat van Malacca, een bibliotheek die groeit tussen Rotterdam en Hong Kong en post van de Rotterdamse kunstwereld in de jaren 1970. Door deze verschillende elementen met elkaar te verbinden, creëerde fotograaf Bas Princen (1975), die zowel in Rotterdam als Singapore woont, een plek om rustig te gaan zitten en je te verdiepen in de verschillende bronnen, geschiedenissen en wereldwijde verbindingen die Rotterdam in- en uitgaan. Op de leestafel waren de boeken van de *Moderation(s)* Bibliotheek te vinden.

Daarnaast stond er in *Resources* een vitrine waarin *Rotterdam Histories* was samengebracht: onder deze naam presenteren Witte de With en TENT een serie vignetten, kleine presentaties, om bijzondere documenten en materialen die in bibliotheken en archieven verborgen zijn onder de aandacht te brengen en een blik te werpen op het hedendaagse verleden in Rotterdam. De vitrine is oorsponkelijk ontworpen voor Museum Boijmans Van Beuningen en is nu in verschillende Rotterdamse kunstinstellingen te vinden.

Met *Rotterdam Histories* verkennen TENT en Witte de With hun gemeenschappelijke wortels in Rotterdam op de raakvlakken tussen hun programma's. In de eerste editie werd Rotterdam Art News (R.A.N.) gepresenteerd, een nieuwsbrief en *mail art* project ineen dat een rijkgeschakeerd beeld gaf van de culturele 'scene' begin jaren zeventig in Rotterdam. *Rotterdam Histories: R.A.N.* wordt gevolgd door een tweede vignet in 2014. Kunstenaar Wim Gijzen verzamelde de volledige series van *R.A.N.* en *Atlas voor een nieuwe metropool*; zijn werk is vertegenwoordigd in beide.

Onderzocht en samengesteld door: Annick Kleizen
In samenwerking met: TENT Rotterdam
Met dank aan: Jan Donia, Gosse Oosterhof, Hans Walgenbach, Wim Gijzen, Johannes van der Wolk, Adriaan van der Staay, en alle kunstenaars en organisatoren die de kunst in Rotterdam hebben wakker geschud en zo de basis legden voor de levendige en rijkgeschakeerde kunstscene van vandaag.

Aanvullend publiek programma en evenementen

9E SHANGHAI BIËNNALE

2 oktober 2012 – 31 januari 2013

Witte de With en haar directeur Defne Ayas waren nauw betrokken bij de 9e Shanghai Biënnale. Zo was Ayas *keynote speaker* tijdens *The Academy of Reciprocal Enlightenment*, onderdeel van het educatieve programma van de Shanghai Biënnale, alsmede co-curator van het Istanbul en Bandung Paviljoen. Voor dit laatste paviljoen was het team van curatoren van Witte de With betrokken bij de productiecoördinatie van nieuwe werken die tentoongesteld werden tijdens de Biënnale. Kunstenaar en hoofdcurator van de 9e Shanghai Biënnale Qiu Zhijie exposeerde eerder bij Witte de With, in de zomer van 2012. Tijdens deze solotentoonstelling organiseerde Witte de With een panelgesprek tussen een aantal curatoren van het *Inter-City Pavilion Project*, onderdeel van de Biënnale.

Samengesteld door: Defne Ayas, Samuel Saelemakers

WITTE DE WITH OP ART ROTTERDAM

Kunstbeurs

6 – 10 februari 2013

Evenals in voorgaande jaren was Witte de With in 2013 betrokken bij Art Rotterdam. Assistent curator Samuel Saelemakers maakte de selectie voor de *New Art Section*, waar jonge internationale galleries werk tonen van jonge kunstenaars. Defne Ayas was jurylid voor de *Projections* sectie van de beurs, volledig gewijd aan video- en filmkunst. Tot slot maakte Witte de With deel uit van het VIP programma in de vorm van een besloten avondopenstelling, met aansluitend een diner voor de VIP gasten van Art Rotterdam.

PEER-TO-PEER BIJEENKOMST

8 februari 2013

Locatie: Art Rotterdam

Deelnemers: Haro Cumbusyan (verzamelaar), Ellen de Bruijne en Annet Gelink (galeriehouders), Kasia Redzisz (curator Tate Modern, Londen), Julika Rudelius (kunstenaar), alsmede vertegenwoordigers van het International Film Festival Rotterdam en het Nederlands Instituut voor Mediakunst, Amsterdam

Het thema van deze eerste Peer-to-Peer bijeenkomst was 'Projections - Video'. Hier werden vragen behandeld aangaande het bijeenzoeken, verzamelen, behouden en produceren van video en film.

Samengesteld door: Defne Ayas voor Art Rotterdam
In samenwerking met: Xander Karskens (De Hallen, Haarlem), Francesco Stocchi (Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam)

MUSEUMNACHT

Event

9 maart 2013

Tijdens de Rotterdamse Museumnacht (ten tijde van de tentoonstelling *Tulkus 1880 to 2018*) waren de tentoonstellingsruimtes van Witte de With geopend tot twee uur 's nachts.

In samenwerking met: TENT Rotterdam

ASIA SQUARE: CURATING/SPACE IN INDONESIAN CONTEXT

Lezing

17 april 2013

Tijdens deze lezing besprak curator Agung Hujanikajenong de geschiedenis van de tentoonstellingspraktijk in Indonesië, van voor de onafhankelijkheid tot heden. Met aandacht voor de uiteenlopende sociaal-politieke context waarin kunstinitiatieven, galleries en instituten opgericht en ontwikkeld werden, stelde Jennong een alternatieve manier voor om de Indonesische kunstgeschiedenis te bekijken: vanuit het perspectief van de curator. Met Indonesië als *case study* trachtte Jennong ons begrip van het beroep van de curator, met name binnen de Aziatische context, verder uit te diepen.

De presentatie was onderdeel van *Asia Square*, een publieksprogramma van Witte de With, gewijd aan de dynamische sociaal-politieke en culturele actualiteit in Azië en de invloed hiervan op onderzoek, ontwikkeling en presentatie van hedendaagse kunst.

Samengesteld door: Samuel Saelemakers
In samenwerking met: International Visitorsprogram, Mondriaan Fonds

SPECULATIVE ART HISTORIES

Leesgroep: 11 juni 2012 – 29 april 2013

Symposium: 2 – 4 mei 2013

Deelnemers: Armen Avanesian, Erik Bordeleau, Fleur Courtois-l'Heureux, Rick Dolphijn, Adi Efal, Bram Ieven, Vlad Ionescu, Sarah Kolb, Charlotte de Mille, Henk Oosterling, Andrej Radman, Sjoerd van Tuinen, Kamini Vellodi

Keynote sprekers: Reza Negarestani, Bertrand Prévost (University of Bordeaux), Elisabeth von Samsonow (Akademie Bildende Künste Wien), Lars Spuybroek (NOX, Georgia Tech), Kerstin Thomas (University of Mainz)

Vanuit de overtuiging dat hedendaagse kunst en de humane wetenschappen elkaar wederzijds kunnen verrijken en inspireren, lanceerde Witte de With samen met het Center for Art and Philosophy (CAP) aan de

Erasmus Universiteit Rotterdam in juni 2012 een leesgroep kunstfilosofie, genaamd *Speculative Art Histories*. Deze leesgroep bestond uit een groeiende groep mensen met verschillende achtergronden (studenten wijsbegeerte, kunstenaars, kunsthistorici en enthousiaste nieuwkomers in het veld). Tweemaal per maand kwamen zij samen bij Witte de With om fundamentele kunsttheoretische teksten te bespreken, van recente filosofische teksten door filosofen als Brian Massumi of Graham Harman tot teksten uit het canon van de kunstgeschiedenis door bijvoorbeeld Michael Fried of John Dewey.

Het gezamenlijk georganiseerde *Speculative Art Histories* Symposium, een driedaags internationaal onderzoek symposium met filosofen en kunsthistorici, was het resultaat van de leesgroep. Dit symposium stelde zich tot doel om een contradiscours van speculatieve benaderingen van kunst, en in het bijzonder kunstgeschiedenis, voor te stellen. Opnames van het symposium zijn online beschikbaar.

Samengesteld door: Samuel Saelemakers, Sjoerd van Tuinen (Center for Art and Philosophy)
In samenwerking met: Center for Art and Philosophy, Erasmus Universiteit Rotterdam

THE DWARFING OF EUROPE?

Conferentie / Debat

22 & 23 mei 2013

Locatie: De Balie, Amsterdam

Voor de meerdaagse conferentie *The Dwarfing of Europe?*, georganiseerd door de European Cultural Foundation, bood Witte de With een visuele bijdrage door middel van een reeks met inkt gemaakte kaarten en diagrammen van de hand van de Chinese kunstenaar en denker Qiu Zhijie (1969, provincie Fujian, China).

Voor deze serie, die gepresenteerd werd tijdens Qiu Zhijies eerste solotentoonstelling *Blueprints* bij Witte de With in 2012, nam de kunstenaar belangrijke politieke en historische verhalen als uitgangspunt. Het Van Abbemuseum in Eindhoven kocht in 2013 zeven werken van de Qiu Zhijie aan voor zijn collectie. De acquisitie volgde naar aanleiding van de tentoonstelling *Blueprints*. Een selectie van de werken werd vanaf november 2013 getoond in de grote collectietentoonstelling *Er was eens...* in het Van Abbemuseum.

Samengesteld door: Yoeri Meessen
In samenwerking met: European Cultural Foundation

NON-FORMAT PUBLISHING / THE TYPOGRAPHIC VOICE

Event

23-26 mei 2013

Deelnemers: Astrid de Jong, Britte Hietkamp, Corine van der Wal, Harm van der Burgt, Iris IJsvelt, Janne Beldman, Joëlle Terlouw, Jolinde van Gelderen, Lieke Duchatteau, Lisa Strijbosch, Marije Sluijter, Pepijn Pluim, René Munneke, Rianne Hulshof, Styn Geurts, Vincent Hammingh

In het ontwerpproces voor *WdW Review* onderzocht designer Remco van Bladel de mogelijkheden van digitale media met zijn studenten van ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten in Arnhem. Er wordt veel gesproken over de toekomst van de digitale media en het vermeende verdwijnen van de traditionele gedrukte media. Van Bladel en zijn studenten maakten in antwoord daarop geen nieuw digitaal magazine of boek, maar onderzochten op welke manier deze ontwikkelingen de manier waarop wij lezen kunnen veranderen.

In samenwerking met: ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten (Arnhem)

FESTIVAL DE WERELD VAN HET WITTE DE WITHKWARTIER

Zine workshop

15 september 2013

Witte de With bood een workshop 'zines' maken aan in het kader van AA Bronsons *Queer Zines*. Een 'zine' (afkorting van fanzine of magazine) is een handmatig gemaakt magazine. Tekst en beeld konden zelf geschreven of getekend worden, of geknipt en geplakt uit oude tijdschriften.

Samengesteld door: Yoeri Meessen
In samenwerking met: Studio Mals

WITTE DE WITH PUBLISHERS OP DE NEW YORK ART BOOK FAIR

19-22 september 2013

Witte de With Publishers nam ook in 2013 deel aan de New York Art Book Fair. Witte de With deelde een stand met Casco - Office for Art, Design and Theory, Utrecht.

Het aanbod van Witte de With bestond uit *Rotterdam - Sensitive Times* - de laatste editie van de Rotterdamreeks van Witte de With Publishers - en het boek *Morality in Fragments*, dat het resultaat is van het project *Morality* dat in 2009 en 2010 plaatsvond bij Witte de With. Verder vestigde Witte de With de aandacht op *WdW Review* (zie pagina 53). Deze nieuwe online publicatie werd uitvoeriger belicht tijdens een event binnen het programma van de NYABF dat op 22 september 2013 plaatsvond bij MoMA PS1 (New York).

WITTE DE WITH PUBLISHERS OP MISS READ: THE BERLIN ART BOOK FAIR

19-22 september 2013

Witte de With Publishers was aanwezig bij de nieuwe editie van de Miss Read boekenbeurs in Berlijn. Witte de With deelde een stand met Casco - Office for Art, Design and Theory, Utrecht.

In Berlijn bracht Witte de With Publishers de laatste editie van *Queer Zines* onder de aandacht, verkrijgbaar in twee uitgaves en gepresenteerd gelijktijdig met de tentoonstelling *The Temptation of AA Bronson* bij Witte de With. Tijdens dit evenement was kunstenaar AA Bronson aanwezig om publicaties te signeren.

MOVE...MENT – PROTESTBEWEGINGEN & TAAL

Lancering van een tijdschrift

6 november 2013

Deelnemers: Claire Tancons (curator, schrijver en onderzoeker, Berlijn), Jan Verwoert (kunstcriticus, Berlijn), Federica Bueti (criticus en curator, Berlijn)

Ter gelegenheid van het verschijnen van *Move ...ment*, een speciale editie van het tijdschrift *...ment* dat geheel gewijd was aan protestbewegingen en taal, organiseerde Witte de With een avond met een voordracht door Claire Tancons en een performatieve lezing door Jan Verwoert en Federica Bueti.

Voor dit nummer, dat uitkwam in de eerste helft van 2013, werden deelnemers uitgenodigd om het concept 'verzet' te formuleren en in een nieuwe context te plaatsen, met bijzondere aandacht voor hoe zij dit begrip in hun dagelijks leven ervaren. Het resultaat was een gevarieerde uitgave met bijdragen over een breed scala aan wensen voortgekomen uit gelijke gevoelens van urgentie.

Samengesteld door: Amira Gad

In samenwerking met: *...ment*

THINK TANK AESTHETICS

Driedaagse workshop en lezing

14 - 16 november 2013

Deelnemers: Bik Van der Pol (Liesbeth Bik en Jos van der Pol, course directors van de School of Missing Studies, onderdeel van het Sandberg Instituut, Amsterdam), Pamela M. Lee (hoogleraar Kunstgeschiedenis aan de Stanford University, Californië)

Bik Van der Pol nodigden Pamela M. Lee uit voor een workshop en publieke presentatie, georganiseerd door Witte de With en de master Fine Art van het Piet Zwart Instituut Rotterdam.

Think Tank Aesthetics reflecteerde op kunst en haar relatie tot de huidige discussies over politiek en maatschappij tegen de achtergrond van het neoliberalisme, en stelde daarin het volgende experiment voor: om door de lens van de kunstgeschiedenis – specifiek met betrekking tot het post-modernisme – de manier te onderzoeken waarop het neoliberalisme zich artistieke en culturele strategieën heeft toegeëigend ter versterking van het eigen imperium. En om anderzijds te kijken naar de manieren waarop hedendaagse kunstpraktijken de bewegingen van het financieel, overheids- en publieke vermogen volgen en voorgaan. Centraal stonden de vragen: wat wordt zichtbaar en wat blijft verhuld in deze praktijken, en hoe wordt onze publieke waarneming gecreëerd, beïnvloed en geregisseerd?

Think Tank Aesthetics was een vervolg op Bik Van der Pols onderzoek naar door Witte de With eerdere geïntroduceerde kwesties tijdens *Everyone For Themselves*, een programma van workshops, screenings en een symposium over de ethiek en economie van kunst (mei 2012), dat voor een groot deel was geïnspireerd op Pamela M. Lees laatste boek *New Games* (2012).

Samengesteld door: Virginie Bobin

In samenwerking met: School of Missing Studies (Bik Van der Pol), Piet Zwart Instituut (Rotterdam)

Ondersteund door: Outset Netherlands

DE DERDE DINSDAG

Liveshow

Maandelijks (uitgezonderd juli en augustus)

De Derde Dinsdag is een culturele liveshow, die sinds 2011 wordt georganiseerd door culturele instellingen in en rondom de Witte de Withstraat in Rotterdam. Vijf van deze instellingen (Witte de With, WORM, TENT, Showroom MAMA en V2.) zijn sinds 2013 verenigd in Kunstblock. Zowel de Kunstblockinstellingen als de andere culturele instellingen presenteren op iedere derde dinsdag van de maand vanuit hun eigen discipline, een mix van theater, film, beeldende kunst, performance en muziek. Hiermee geven ze voorproefjes van de programma's, voorstellingen en evenementen die de deelnemende instellingen die maand gepland hebben.

De locatie wisselt steeds, zodat het publiek kan kennismaken met de verschillende instellingen. Partners zijn Ro Theater, Het Nieuwe Instituut, Productiehuis Rotterdam/Rotterdamse Schouwburg, Dansateliers en De Doelen.

Educatie

Educatie is bij Witte de With een structureel onderdeel van de organisatie en het programma. Het speelt een vitale rol in de manier waarop het instituut zich de afgelopen jaren in relatie tot het publiek heeft ontwikkeld. Witte de With kiest voor innovatieve educatieve werkwijzen, passend bij de missie en visie van het instituut. Educatie bij Witte de With staat voor het opdoen, delen en uitwisselen van kennis, ervaringen, opvattingen en ideeën, in relatie tot de hedendaagse cultuur en beeldproductie.

Naast een aanbod voor volwassenen zet Witte de With haar kennis van hedendaagse beeldende kunst in op alle onderwijsniveaus: van kunstconfrontaties, workshops en projecten voor het vmbo en voor CKV en Kunst Algemeen op de havo en vwo tot rondleidingen voor hbo en universiteit. Ook werkt Witte de With samen met een aantal opleidingen en collega-instellingen aan modules. Bovendien worden er masterclasses, *peer education* en co-creatieprojecten georganiseerd voor en met specifieke doelgroepen, op basis van inschrijving.

Voor de afdeling educatie was 2013 een jaar van aanzienlijke groei, zowel in kwalitatief als in kwantitatief opzicht. Door middel van een uitgebreid educatie- en bemiddelingsprogramma hebben we ingezet op het doorbreken van fysieke, psychische en intellectuele barrières tot participatie. Educatie, in de breedste zin van het woord, is geen additioneel programma voor Witte de With, maar raakt de kern van wat wij doen. Educatie bij Witte de With biedt verschillende mensen en groepen toegang tot hedendaagse kunst. Wij streven naar het tot stand brengen van een uitwisseling van gedachten over de rol van kunst in de samenleving die zowel een internationaal als een lokaal publiek betreft bij de dialoog. Tijdens alle educatieve activiteiten ligt de nadruk op interactie en actieve participatie.

Individuele bezoekers/ volwassenen

Voor individuele bezoekers en volwassenen heeft Witte de With een aanbod gericht op een breed publiek. Genieten van hedendaagse kunst is voor iedereen weggelegd. Hierbij heeft goede en heldere achtergrondinformatie zeker een meerwaarde in de beleving en waardering van kunst in al haar verschillende facetten. Zo bieden we iedere woensdag en zondag een gratis open instaprondleiding aan door een stafmedewerker, waarvan het publiek regelmatig gebruik maakt. Daarnaast organiseerde Witte de With in 2013 samen met de Appel arts centre de zesdelige thematische cursus Kunst NU. Deze spoedcursus voor beginners bood heldere informatie en duiding aan over actuele tendensen in de hedendaagse kunst. De avonden werden

gepresenteerd door deskundigen die zelf actief zijn in de kunstwereld. De cursus bleek een groot succes aanzien zowel de editie in Amsterdam als in Rotterdam geheel volgeboekt waren (zie ook pagina 56).

In de zomer presenteerden we een project in het kader van het Jeugd Vakantiepaspoort, waarbij kinderen tussen de 4 en 12 jaar op ontdekkingsreis gingen door Witte de With. Een speciaal ontwikkelde landkaart wees meer dan 700 jonge bezoekers, samen met hun ouders of begeleiders, de weg door de tentoonstelling *The World Turned Inside Out*.

Voortgezet Onderwijs

Voor schoolgroepen bieden we op maat gemaakte programma's die hedendaagse kunst en cultuur verankeren in het curriculum, van rondleidingen tot workshops en langdurige samenwerkingen, ongeacht achtergrond of voorkennis over hedendaagse kunst. Hedendaagse kunst is discipline-overschrijdend, kent een grote diversiteit aan media en materialen en daagt uit tot verschillende interpretaties. Witte de With wil jongeren op een stimulerende en toegankelijke manier kennis laten maken met hedendaagse kunst. Bij een bezoek worden hun vragen, interesse, verwondering of verontwaardiging als uitgangspunt genomen. Nieuw in 2013 was de culturele excursie *100% Hedendaags*, een programma over hedendaagse beeldende kunst voor groepen uit het voortgezet onderwijs, ontwikkeld en aangeboden samen met Showroom MAMA met kunst van de jongste generatie, Rotterdamse kunst in TENT en de internationale kunstscene bij Witte de With. Tijdens *100% Hedendaags* maken leerlingen in een gecombineerd bezoek aan de drie instellingen kennis met hedendaagse kunst in de breedste zin van het woord. Docenten kunnen zelf een programma samenstellen en kiezen uit de verschillende tentoonstellingen en/of een workshop.

Hoger Onderwijs

Witte de With houdt zich actief bezig met kennisoverdracht voor het hoger onderwijs. Momenteel werkt Witte de With jaarlijks nauw samen met de Willem de Kooning Academie, het Piet Zwart Instituut, de Hogeschool Rotterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam. Het integreren van kunst- en cultuurtheorie in het curriculum van opleidingen is een integraal uitgangspunt van onze aanpak. Zo presenteerden we samen met de minor Critical Studies van de Willem de Kooning Academie de *Read-In* serie. Daarnaast zijn we een partnerschap gestart met het nieuwe Erasmus University College, presenteerden we een driedaagse workshop in samenwerking met het Piet Zwart Instituut en continueerden we onze interdisciplinaire leesgroep samen met het Center for Art and Philosophy (CAP). Dit laatste project mondde bovendien uit in een goed bezocht

internationaal symposium over speculatieve kunstgeschiedenis in mei 2013.

Talentontwikkeling

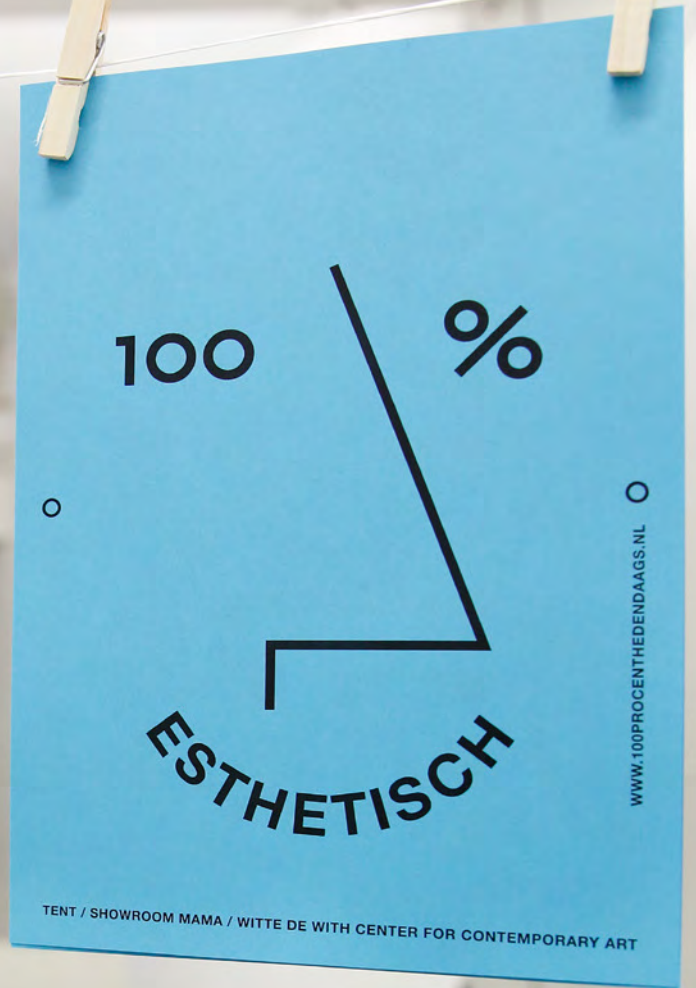
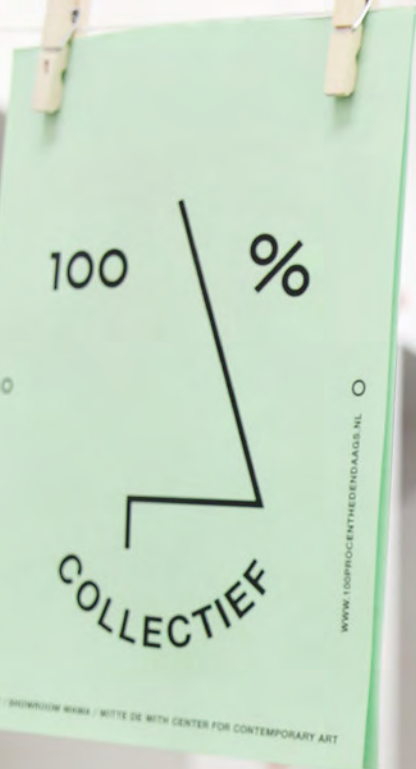
De focus van Witte de Withs educatie- en talentontwikkelingsprojecten ligt op jonge mensen tussen veertien en vijfentwintig jaar. Tot achttien jaar gaat het om het ontdekken van talenten en interesses, bij de oudere groep gaat het om professionele talentontwikkeling. Door de open, serieuze en persoonlijke benadering krijgen deelnemers de mogelijkheid hun interesses, talenten en vaardigheden aan te spreken en te ontwikkelen, hun visie te ontplooiën, een kritische houding te ontwikkelen en desgewenst een professioneel netwerk op te bouwen in de kunst om zo onderdeel uit te maken van de (internationale) hedendaagse beeldende kunstwereld.

Stages en Fellowships

Scholieren, studenten en startende professionals krijgen op verschillende plekken in de organisatie de kans om kennis en ervaring op te doen door middel van stages, interdisciplinaire onderzoeksopdrachten of door deel uit te maken van het rondleidersteam.

Bezoek van Minister Bussemaker (OCW) aan Witte de With op 25 april 2013. Foto: Sander van Wettum

Bijzondere educatieprojecten in 2013 waren onder andere:

(MUSEUM)GIDSENPROJECT

2-23 april 2013

Studenten van de Willem de Kooning Academie gingen op onderzoek door deel te nemen aan een speedcursus interactief rondleiden bij Witte de With.

WERKBEZOEK TALENTONTWIKKELING

25 april 2013

Deelnemers: Yoeri Meessen (curator educatie & theorie Witte de With), Sarah van der Tholen (zakelijk coördinator Witte de With), Mariëtte Dölle (artistiek leider TENT), Ariadne Urlus (directeur Showroom MAMA), Leen La Rivière (CNV Kunst en Cultuur) en Caspar de Kieft (FNV KIEM)

Donderdag 25 april bracht de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Jet Bussemaker, een werkbezoek aan Witte de With. Na ontvangst was er een besloten bijeenkomst met als aandachtspunt talentontwikkeling. De Minister wilde dit gesprek aangaan als voorbereiding op haar brief aan de Tweede Kamer over haar visie op het cultuurbeleid.

DE WERELD VAN ...

Jeugd Vakantiepaspoort

20 juli - 18 augustus 2013

In het kader van het Jeugd Vakantiepaspoort Rotterdam heette Witte de With in de zomer van 2013 ook de allerjongste bezoekers welkom. Aan de hand van een speciaal ontwikkelde wereldkaart maakten in totaal meer dan 640 kinderen en hun begeleiders een bijzondere ontdekkingsreis door de presentatie *The World Turned Inside Out*, op zoek naar voorwerpen en verhalen. Via de wereldkaart werden deelnemers van vier tot twaalf jaar aangespoord om hun eigen wereld te verbeelden.

BORED TO DEATH BOOK CLUB WORKSHOP

16 september 2013

Samen met de Bored to Death Book Club presenteerde Witte de With tijdens het festival De Wereld van het Witte de Withkwartier de snelste boekenclub van Rotterdam, de oplossing voor mensen die graag willen praten over boeken, maar geen tijd hebben om een boek te lezen. In samenwerking met de *Moderation(s) Library* van Witte de With werd slechts een aantal pagina's uit verschillende boeken gelezen. Er werd door de boekenclub kort gediscussieerd over het boek, om vervolgens snel door te gaan naar het volgende.

100% HEDENDAAGS

Doorlopend vanaf 17 september 2013

Een nieuw educatief programma samengesteld vanuit de ambitie gezamenlijk een volwaardige culturele excursie aan te bieden, waarbij groepen uit het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs worden uitgenodigd om kennis te maken met en te reflecteren op verschillende onderwerpen binnen de hedendaagse beeldende kunst.

In samenwerking met: Showroom MAMA, TENT Rotterdam

100% IN DE KLAS

20 november 2013 - januari 2014

Dit is een verdiepingstraject naar aanleiding van 100% Hedendaags met een groep leerlingen van het Einstein Lyceum. Gedurende tien weken maakten de leerlingen onder leiding van Witte de With workshopdocent Hannah Kalverda kennis met het hedendaagse kunstenaarschap. De kennismaking bestaat uit een bezoek aan Witte de With en lessen op school, waarbij de thema's identiteiten en kunstenaarschap centraal staan.

THE READ-IN SERIES

29 oktober 2013 - 16 januari 2014

De *Read-In Series*, bestaande uit een *close-reading*, een debat en presentaties, is een samenwerking tussen de Willem de Kooning Academie en Witte de With, voor het minor studieprogramma Critical Studies. Centraal staat het contextualiseren van een persoonlijke visie op de wereld en de mensheid door de confrontatie aan te gaan met theorieën, concepten en verklarende methodologie uit het 'critical theory' vakgebied. De *Read-In* serie bestaat uit vier sessies.

Samengesteld door: Yoeri Meessen, Florian Cramer (lector, Willem de Kooning Academie)

In samenwerking met: Willem de Kooning Academie, Rotterdam

Communicatie

Witte de With vindt het belangrijk om de inhoud van het programma vanuit diverse invalshoeken en op verschillende niveaus te benaderen en ontsluiten voor het publiek. Vooral de publieksgroepen die actief bij het programma betrokken zijn, zijn erg belangrijk voor Witte de With. Deze groep bestaat veelal uit (internationale) kunstprofessionals. Zij zijn als kunstenaar, curator, wetenschapper, theoreticus of criticus nauw betrokken bij de hedendaagse kunst of volgen een beroepsopleiding daartoe. Deze groep draagt bij aan de reputatie en kwaliteit van het instituut en is een van de krachten in Witte de Withs programma en publieksbenadering.

Witte de With zet verschillende instrumenten in om de thema's van het artistieke programma te ontsluiten en te verduidelijken. De educatie- en publieksprogramma's, gratis zaalteksten, informele rondleidingen door stafleden en verdiepende publicaties bieden het publiek achtergrondinformatie en een context over de tentoonstellingen en evenementen. Daarnaast wordt de zichtbaarheid van het programma van Witte de With vergroot door het aangaan van lokale tot internationale samenwerkingen, en het aansluiten bij (of het organiseren van) evenementen met andere instellingen.

In 2013 richtte Witte de With zich in het bijzonder op de communicatie en zichtbaarheid van het programma in de eigen stad Rotterdam. De door Witte de With geïnitieerde Stichting Kunstblock, waarin wordt samengewerkt met TENT, Showroom MAMA, V2_ en WORM, organiseerde in 2013 het festival De Wereld van het Witte de Withkwartier. Tijdens het festival profileerden de Kunstblock instellingen zich specifiek door middel van het deelprogramma *Food for Thought*. Daarnaast werden er verschillende samenwerkingen gecontinueerd en verdiept, bijvoorbeeld met de Erasmus Universiteit Rotterdam en met Rotterdam Festivals (o.a. uitgever van het Rotterdamse cultuurmagazine *Uitagenda*), waardoor Witte de With haar zichtbaarheid in de stad verder kon vergroten.

Publieksbereik

Het publiek van Witte de With wordt regelmatig en via verschillende kanalen op de hoogte gehouden van het programma. Naast uitnodigingen per post worden er ook Nederlands- en Engelstalige digitale nieuwsbrieven verzonden, naar zowel binnen- als buitenlandse abonnees. In 2013 was er een sterke groei te zien in het aantal inschrijvingen op de digitale nieuwsbrief (van 4500 naar 8600 abonnees). Een groot percentage van de ontvangers opende daadwerkelijk de nieuwsbrief en volgde de links naar de website, wat blijkt geeft van Witte de Withs sterke online aanwezigheid. Daarnaast wordt er uitvoerig en gericht geflyerd op specifieke locaties in de stad en

via diverse culturele instellingen in binnen- en buitenland. Door de vele evenementen die in 2013 plaatsvonden, namen het publieksbereik en het bezoekersaantal toe. Het gevarieerde aanbod van lezingen, workshops en discussies, en de diversiteit aan thema's trok ook bezoekers van buiten de hedendaagse kunst. Door de verschillende samenwerkingen in de stad kon Witte de With bovendien gericht gebruik maken van de communicatiekanalen van andere culturele instellingen.

Website en social media

De website van Witte de With werd in 2013 verder uitgebreid. Het doel van de site is niet alleen om projectinformatie over de tentoonstellingen en evenementen te geven, maar om ook direct aanvullende informatie (bronmateriaal, kunstenaarsblogs en afbeeldingen) en gerelateerde projecten te tonen. Een aantal publieksevenementen (lezingen en symposia) werd live gestreamd op de website. De samenwerking tussen de website, de sociale medianetwerken en de digitale nieuwsbrief werd verder gestimuleerd, door verschillende berichten naar de website en sociale media te laten verwijzen.

De sociale mediakanalen van Witte de With kregen aanzienlijk meer volgers. Zo nam het aantal 'likes' van Witte de Withs Facebookpagina met ongeveer 5000 toe, en groeide het aantal Twittervolgers aanzienlijk. In het najaar sloot Witte de With zich aan bij het sociale medium Instagram, dat in de meeste gevallen direct verwijst naar Twitter.

Pers

De reguliere benadering van alle perscontacten bestond in 2013 uit het versturen van gemiddeld twee persberichten per grote tentoonstelling, symposium en andere belangrijke evenementen, zoals de wereldpremière van *The Humans* en de Benefietavond. Per mailing werden steeds 2500 journalisten en critici in binnen- en buitenland bereikt. Daarnaast werd een groot aantal van deze geadresseerden proactief en persoonlijk benaderd, afhankelijk van de aard van het specifieke project of evenement. Dit vergrootte de hoeveelheid artikelen die over Witte de With verscheen in kranten, tijdschriften en op websites. Middels de persoonlijke benadering werd de pers de mogelijkheid geboden om de directeur, curatoren of kunstenaars te interviewen. Deze benadering leidde bovendien vaak tot het ontstaan van nieuwe en waardevolle structurele perscontacten. Alle persberichten werden online beschikbaar gemaakt. Journalisten of critici konden van elk project op de perspagina van Witte de Withs web-

site een reeks afbeeldingen downloaden. Pers die Witte de With bezocht, ontving een persmap met daarin alle up-to-date persberichten, flyers en ander relevant materiaal. Alle journalisten en critici die een artikel aan een Witte de With-project wijdde, ontvingen een dankbericht. In 2013 werden projecten van Witte de With vaak positief ontvangen; er verschenen onder andere recensies in De Volkskrant, NRC Handelsblad (zowel over Paola Pivi als over AA Bronson), The New York Times (over Alexandre Singh) en het internationale vakblad Frieze.

Media-inkoop

Witte de With bereikte het lokale publiek door middel van maandelijks advertenties in de Uitagenda Rotterdam. Met advertenties in Metropolis M en wisselende overige Nederlandse bladen werd het programma onder de aandacht gebracht van het lokale en nationale vakpubliek. Op internationaal niveau, soms als samenwerking met betrokken galleries (bij *The Humans*), werd het vakpubliek bereikt door advertenties in Frieze, Artforum, Texte zur Kunst en e-flux mailingen. Voor de tentoonstelling *The Temptation of AA Bronson* ging Witte de With internationale media-partnerships aan met de bekende kunstwebsite Hyperallergic en het magazine Dapper Dan. Een media-partnership bestond in deze gevallen uit het vermelden van deze media in onze pers-uitingen, in ruil voor advertenties, banners en artikelen over de tentoonstelling bij de partners. In verband met het Internationaal Film Festival Rotterdam werden er advertenties geplaatst in festivalkrant Daily Tiger om de zichtbaarheid van Witte de With te optimaliseren voor buitenlandse gasten en bezoekers van het festival.

Paneldiscussie en lancering van de publicatie *Queer Zines* tijdens de opening van *The Temptation of AA Bronson*.
V.l.n.r.: Scott Treleaven, Raymond Cha, AA Bronson, Philip Aarons, Jessica Gysel. Foto: Aad Hoogendoorn

Queer Zines

er Zines

Publicaties

Publicaties zijn een essentieel onderdeel van de artistieke activiteiten van Witte de With. Het uitgangspunt is dat boeken een uniek medium zijn: ze onderscheiden zich van tentoonstellingen en evenementen, kunnen een groot publiek bereiken en bezitten een blijvende waarde als archief van de activiteiten van zowel schrijvers, kunstenaars en curatoren als vormgevers, redacteuren en lezers. De publicaties lopen uiteen van tentoonstellings-catalogi, kunstenaarsboeken en speciale edities in beperkte oplagen tot essaybundels, verslagen van symposia en vertalingen van essays.

In 2013 begon Witte de With Publishers aan een innovatief project en lanceerde de eerste editie van het online magazine *WdW Review*, een platform waarbij de werelden van de beeldende kunst, wetenschap en journalistiek bij elkaar komen en met elkaar versmelten. Via dit project hopen wij een nieuw netwerk van kennispartners te cultiveren in een speciaal daartoe ontworpen infrastructuur om te onderzoeken waardoor de wereld van vandaag is gevormd, dankzij of ondanks nationale, internationale en groepsideologieën. Onze oproep voor een dergelijke uitwisseling valt samen met een periode waarin bezuinigingsmaatregelen druk uitoefenen op juist die kanalen (tijdschriften, universiteiten, publieke instellingen, etc.) die alternatieven zouden kunnen aandragen voor de sociale knelpunten die dreigen te ontstaan. Om deze beperkingen te versoepelen wil *WdW Review* zich vestigen als een vooraanstaand platform voor intelligent en multidisciplinair debat op het gebied van de menswetenschappen en hun rol in het grotere geheel; niet zozeer om een nieuwe vorm van politiek te vinden, maar eerder met de intentie om de politiek naar een hoger plan te tillen.

Naar aanleiding van de tentoonstelling *The Temptation of AA Bronson* publiceerde Witte de With een tweede, gereviseerde en uitgebreide versie van *Queer Zines* (een co-publicatie met Printed Matter, Inc. U.S.A.). De eerste editie werd eind oktober 2008 uitgebracht op de New York Art Book Fair tijdens de tentoonstelling *QUEER ZINES*. Deze tentoonstelling werd samengesteld uit de persoonlijke verzameling van Philip Aarons en Shelley Fox Aarons. Verspreid over twee delen zijn in *Queer Zines* de bontgeschakeerde praktijken van zine-makers uit het verleden en het heden, zowel uit Noord Amerika als Europa, samengebracht.

In samenwerking met de Appel arts centre (Amsterdam), M HKA (Antwerpen), Fontys Hogeschool voor de Kunsten (Tilburg) en het Expertisecentrum Arts in Society van de Rijksuniversiteit Groningen maakte Witte de With de publicatie *Institutional Attitudes: Instituting Art in a Flat World* (uitgegeven door Valiz, Amsterdam).

Witte de With Publishers ging, buiten het domein van het gedrukte boek, door met het proactief promoten van haar publicaties door deel te nemen aan een aantal boekenbeurzen, waaronder de Miss Read Art Book Fair in Berlijn en de New York Art Book Fair, waar Witte de With een stand deelde met het Utrechtse instituut Casco. De New York Art Book Fair bereikte een record aantal van meer dan twintig-duizend bezoekers.

Eind 2012 publiceerde Witte de With voor het eerst een kalender getiteld *2013 Calendar - Artist Edition (Qiu Zhijie)*. In maart 2013 won deze uitgave de Nederlandse Kalenderwedstrijd 2013. Dit hybride object, in kalendervorm, bevatte een opsomming van belangrijke evenementen die in 2013 plaatsvonden in Witte de With, plus een selectie van de voornaamste evenementen op het gebied van de hedendaagse kunst elders in Nederland en daarbuiten. Bijzonder aan deze kalender is dat gekozen is voor de vorm van een kunstenaars-editie, in dit geval van Qiu Zhijie (1969, provincie Fujian, China), met een aantal speciale reprints van de muurtekeningen die tijdens zijn solotentoonstelling *Blueprints* (2012) bij Witte de With werden gepresenteerd.

Terwijl Witte de With de uitgeverij-activiteiten verder blijft uitbreiden, zal er ook teruggeblikt worden op de eerdere uitgaves van Witte de With Publishers. Dit zal vooral inhouden dat publicaties die nu niet meer verkrijgbaar zijn een nieuw leven krijgen in de vorm van een digitale versie, die via de Witte de With webshop opnieuw beschikbaar gesteld zal worden voor het publiek. En dit belichaamt nogmaals de ambities van Witte de With om haar online zichtbaarheid uit te breiden en een online bibliotheek op te bouwen. Het instituut doet dit door steeds nieuwe paden te bewandelen, vooral op het gebied van ondernemerschap.

WdW Review www.wdwreview.org

In het kader van onze voortdurende ambitie om discours in gang te zetten en vorm te geven, lanceerde Witte de With in mei 2013 *WdW Review*, een nieuw Engelstalig online platform dat betekenis geeft aan Witte de Withs brede actieradius; of het nu (het instigeren van) veranderingen op esthetisch, geografisch, economisch, maatschappelijk, ecologisch of spiritueel gebied betreft. Doel van het platform is om een nieuwe uitwisseling te faciliteren tussen kennissen en cultuurmakers die zich bezighouden met de nationale en internationale ideologieën die onze wereld al dan niet vormen of beïnvloeden.

WdW Review bestaat uit vier katernen, die ieder een verschillende inhoud bieden. Zo bestaat het eerste katern uit een aantal 'krantenartikelen' afkomstig van verschillende internationale redacties. Het tweede katern biedt ruimte aan gestructureerd debat; het derde deel is een open katern voor kritisch en innovatief schrijven dat verweven en verbonden is met het programma van Witte de With. In het laatste katern krijgt een schrijver de ruimte om een beschouwing te geven over een specifiek beeld.

Hoofdredactie: Defne Ayas, Adam Kleinman
Eindredactie: Amira Gad
Coördinator: Virginie Bobin
Internationale redacties: Ekaterina Degot (Moskou), Ruchir Joshi (Delhi/Calcutta), Erden Kosova (Istanbul), Ou Ning (Beijing), Yasmine el Rashidi (Cairo), Yanis Varoufakis, met vitalspace.org (Athene)
Tekstredactie: Laura Allsop, Marnie Slater
Beeldredactie: Frank van der Stok
Ontwerp: Remco van Bladel
Assistent ontwerp: Andrea Spikker
Technische uitvoering: De Heren van Design (Rick Dutour Geerling, Ritchy Höhne, Michael Höhne)
Consultant: Liesbeth Levy
Uitgever: Witte de With Center for Contemporary Art
Ondersteund door: Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

Queer Zines

Deze tweede herziene en uitgebreide editie van *Queer Zines* werd gepubliceerd naar aanleiding van de tentoonstelling *The Temptation of AA Bronson* bij Witte de With. Deze collectie van zines wordt uitgegeven in twee edities, en bestaat uit nieuwe en oude uitgaven van zine-makers uit Noord Amerika en Europa. De collectie is op alfabet gerangschikt, van Toronto's *88 Chins* tot Dean Sameshima's zine *Young Men at Play*. De verzameling, die in totaal meer dan 400 pagina's telt, varieert van uitvoerige bibliografieën en prikkelende overzichten van meer dan 120 zines, tot een selectie van illustraties en beschrijvingen van zine-makers, herdrukken van belangrijke artikelen uit en over queer zines, een index met belangrijke zine-archieven en een lijst van distributeurs over de hele wereld.

Hoofdredactie: Raymond Cha
Eindredactie: AA Bronson en Philip Aarons
Zine beschrijvingen: Alex Gartenfeld
Vormgeving: Garrick Gott,
geassisteerd door Yoshie Hozumi
Drukwerk: Shapco Printing, Minneapolis
Uitgever: Witte de With Center for Contemporary Art (Nederland) and Printed Matter, Inc. (U.S.A.)
ISBN 978-0-89439-039-5
Prijs: € 20

De publicatie van dit boek is mogelijk gemaakt door de genereuze steun van Shelley Fox Aarons en Philip Aarons. *Printed Matter's Publishing Program* is mede mogelijk gemaakt door financiële steun van de Andy Warhol Foundation for the Arts, Furthermore Foundation, Gesso Foundation, Harpo Foundation, Jerome Foundation, en the New York State Council on the Arts.

Institutional Attitudes: Instituting Art in a Flat World

In *Institutional Attitudes* onderzoeken verschillende auteurs de identiteit van instellingen, en van kunstinstellingen in het bijzonder. Zullen zij in staat zijn om weer diepgang en hoogte te bewerkstelligen? En zo ja, hoe gaat die nieuwe verticaliteit er dan uitzien? Of kunnen ze beter horizontale, verdiepende strategieën ontwikkelen om optimaal te kunnen reageren op de 'platte' wereld? Deze vraagstukken worden onderzocht door te kijken naar kernwaarden van kunstinstellingen als oordelingsvermogen, participatie, verantwoordelijkheid en historisch bewustzijn, die dreigen verloren te gaan in de huidige context.

Redactie: Pascal Gielen
Met bijdragen van: Kenny Cupers, Bart De Baere, Ann Demeester, Jimmie Durham, Alex Farquharson, Mark Fisher, Pascal Gielen, Marc Jacobs, Sonja Lavaert, Thijs Lijster, Isabell Lorey, Markus Miessen, Chantal Mouffe, Gerald Raunig, Patricia Reed, Nicolaus Schafhausen, Blake Stimson
Vertaling: Jane Bemont (Ned-Eng), Aileen Derieg (tekst Isabell Lorey), April Lamm (tekst Markus Miessen & Hannes Grassegger)
Tekstredactie: Jane Bemont, Els Brinkman
Ontwerp: Metahaven
Uitgever: Valiz, Amsterdam
ISBN: 978-90-78088-68-4
Prijs: € 19,50

In samenwerking met de Appel arts centre, Amsterdam; M HKA, Antwerpen; Witte de With, Rotterdam; Fontys Hogeschool voor de Kunsten, Tilburg; Arts in Society, Rijksuniversiteit Groningen

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door BAM Instituut voor beeldende, audiovisuele en mediakunst, Gent; European Cultural Foundation, Amsterdam; Vlaams-Nederlands Huis deBuren, Brussel.

Cultureel Ondernemerschap

Cultureel Ondernemerschap

Witte de With heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot één van de grootste Nederlandse presentatie-instellingen voor hedendaagse kunst zonder eigen collectie. Ongeveer een kwart van het budget financierde Witte de With in 2013 zelf. De eigen inkomsten van Witte de With in 2013 kwamen uit een aantal verschillende bronnen: verkoop van toegangskaarten, publicaties en de verkopen en donaties tijdens de veiling op de Benefietavond. De verhuur van een gedeelte van de ruimte op de begane grond aan TENT zorgt daarnaast voor een constante inkomstenbron. Financiële bijdragen komen tevens voort uit samenwerkingen in de vorm van co-producties en reizende tentoonstellingen. De co-productie met Alexandre Singh (*The Humans*) was dit jaar een bijzonder project met een uitzonderlijk groot budget en daarmee riskant in financieel opzicht. Dit zorgde voor een hoger percentage eigen inkomsten dan in voorgaande jaren. Witte de With is erin geslaagd om dit project in goede banen te leiden en het zowel inhoudelijk als financieel tot een goed eindresultaat te brengen.

Financiële bijdragen komen tevens voort uit de werving van financiële middelen via Nederlandse, Europese en andere internationale fondsen – zowel overheid als particulier. Ons Azië programma (2013–2015) bijvoorbeeld wordt ondersteund door Stichting Ammodo. In 2013 zijn twee projecten ondersteund door Outset Nederland, een fonds dat zich richt op de ondersteuning van de productie van nieuwe kunstwerken. *WdW Review* werd ondersteund door een bijdrage van het Stimuleringsfonds voor Architectuur. Witte de With werkte 2013 aan het uitbreiden van Club Witte de With en investeerde in het Patronage programma, onderverdeeld in drie 'Circles': de International Circle, de Producers Circle en de Responsibility Circle. Aan iedere Circle zijn verschillende privileges verbonden. Zowel particulieren als bedrijven werden actief benaderd met het verzoek om de stimulerende positie van Witte de With binnen de hedendaagse kunst verder te bestendigen. Sponsoring van Witte de With heeft echter nog altijd een hoog pioniersgehalte. In 2014 zal worden doorgevoerd aan de ontwikkeling van de groep particuliere en zakelijke investeerders ('Patrons').

Samenwerkingen

Naar aanleiding van het Cultuurplanadvies 2013–2016, uitgebracht door de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur, en het advies *Slagen in Cultuur* van de landelijke Raad voor Cultuur over samenwerkingen en onze positie in de stad Rotterdam, heeft Witte de With zich gebogen over de vraag hoe de aanbevelingen te verwerken. Defne Ayas, per 1 januari 2012 nieuw aangetreden als directeur, heeft deze aanbevelingen tot één van

haar prioriteiten gemaakt. Direct zichtbaar in het gebouw aan de Witte de Withstraat is de nauwere samenwerking tussen Witte de With en TENT Rotterdam. Met inachtneming van elkaars unieke positie in het Rotterdamse cultuurbestel wordt in het gebouw een herschikking aangebracht, waardoor beide instellingen vanaf 2014 op de begane grond zichtbaar zijn. Niet in de laatste plaats door het letterlijk 'openen' van de gevel naar de straat presenteren de twee instituten zich ieder met hun eigen profiel naast elkaar naar de stad. In het gebouw delen de instellingen de werkplaats en het auditorium. Maar belangrijker nog zijn de inhoudelijke samenwerkingen: Kunstblock, 100% Hedendaags en De Derde Dinsdag.

In 2012 is een lijn ingezet die in 2013 met grote energie is doorgetrokken. Witte de With is met partners als de Erasmus Universiteit Rotterdam, de Willem de Kooning Academie en het Piet Zwart Instituut nieuwe allianties aangegaan. Op tal van terreinen is het internationale netwerk van Witte de With ingezet om lokale en nationale collega-instellingen en verwante instituten te verbinden met mondiale culturele ontwikkelingen.

De eerste twee jaar van het nieuwe directoraat hebben een hernieuwd perspectief gegeven op de rol en positie van Witte de With als intermediair tussen internationale, nationale en lokale culturele ontwikkeling. Witte de With initieert internationale samenwerkingsverbanden, legt verbindingen en co-produceert met vooraanstaande instituten in de wereld. Meer en meer komen deze activiteiten ten goede van instellingen zowel binnen als buiten Rotterdam.

Pand Witte de Withstraat 50

Witte de With heeft in 2013 een start gemaakt met de verbouwing van het eigen pand aan de Witte de Withstraat. Het uit 1875 daterende gebouw aan de Witte de Withstraat is een voormalige meisjesschool die sinds 1990 door Witte de With in gebruik is. Het plan voor de renovatie werd ontwikkeld door het Rotterdamse architectenbureau Zandbelt architectuur en stedenbouw. Beide kunstcentra gaan zich vanaf de heropening in 2014 meer dan ooit met de straat en de stad verbinden. De verbouwing van Witte de Withstraat 50 is tot stand gekomen dankzij de genereuze ondersteuning van de Gemeente Rotterdam, bijdragen van Stichting Job Dura Fonds, OVG, Stichting Bevordering van Volkskracht, de G.Ph. Verhagen-Stichting, Bouwfonds Cultuurfonds en een forse eigen investering van Stichting Witte de With en Centrum Beeldende Kunst Rotterdam.

De Zaak Nu

Witte de With is vanaf de oprichting in 2010 lid van De Zaak Nu, een vereniging die de belangen van de presentatie-instellingen in Nederland behartigt naar landelijke politiek en, waar nodig, naar regionale, lokale politiek, maatschappelijke partijen en sectoren. Het lidmaatschap vergroot ons inzicht in de markt en zorgt voor een sterk omgevingsbewustzijn.

Comité van Roosendaal

Witte de With is lid van het Comité van Roosendaal, waarin kunstinstellingen uit de grensgebieden van Nederland, Duitsland en Vlaanderen zich hebben verenigd. De andere leden van het Comité van Roosendaal zijn Bart de Baere (M HKA, Antwerpen), Ann Demeester (de Appel arts centre, Amsterdam), Charles Esche (Van Abbemuseum, Eindhoven), Robert Fleck (Bundeskunsthalle, Bonn), Anselm Francke (Extra City, Antwerpen), Maria Hlavajova (BAK, Utrecht), Kasper König (Museum Ludwig, Keulen), Katia Baudin-Renau (Museum Ludwig, Keulen), Enrico Lunghi (Mudam, Luxemburg), Vanessa Joan Müller (Kunstverein für die Rheinlande und Westfalen, Düsseldorf), Pierre-Olivier Rollin (B.P.S.22, Charleroi) en Dirk Schnauwaert (Wiels, Brussel).

De Prijs voor de Jonge Kunstcritiek

In 2008 lanceerden de Appel arts centre, Mondriaan Fonds (voorheen Fonds BKVB) en Witte de With gezamenlijk de tweejaarlijkse Prijs voor de Jonge Kunstcritiek voor het Nederlandse taalgebied. Sinds 2010 wordt de Prijs georganiseerd in samenwerking met Vlaams-Nederlands Huis deBuren. De Prijs voor de Jonge Kunstcritiek is een stimuleringsprijs voor een nieuwe generatie critici en essayisten die schrijft over hedendaagse beeldende kunst. De Prijs zal eind 2014 voor de vierde keer worden uitgereikt.

Kunstblock

Lancering tijdens het festival De Wereld van het Witte de Withkwartier
13 - 15 september 2013

In 2013 hebben de culturele instellingen gevestigd aan en rondom de Witte de Withstraat - Showroom MAMA, TENT, V2, CBK Rotterdam, WORM en Witte de With - zich verenigd in Stichting Kunstblock Rotterdam om de potenties van de Witte de Withstraat als smeltkroes van vele culturen en interesses beter te gebruiken en promoten. De bijzondere mix van horeca en unieke winkel met kunst en cultuur maakt de straat tot de meest aansprekende van Rotterdam. De straat laat zien hoe aantrekkelijke, levendige en gemêleerde stedelijke cultuur samen kan gaan met een eigenwijze voorhoede in kunst en cultuur. De Stichting heeft verschillende projecten onder haar hoede, en was in 2013 verantwoordelijk voor de organisatie van het festival De Wereld van het Witte de Withkwartier en de Derde Dinsdagen (september - december).

100% Hedendaags

Deze culturele excursie is een programma voor groepen uit het voortgezet onderwijs, ontwikkeld door Showroom MAMA, TENT Rotterdam en Witte de With. Tijdens 100% Hedendaags maken leerlingen in een gecombineerd bezoek aan de drie instellingen kennis met hedendaagse kunst in de breedste zin van het woord.

Kunst NU

Zesdelige spoedcursus hedendaagse kunst
18 september - 4 december 2013

Witte de With Center for Contemporary Art en de Appel arts centre boden in twee reeksen (het voorjaar van 2013 bij de Appel, het najaar van 2013 bij Witte de With) een zesdelige spoedcursus hedendaagse kunst aan. De cursus bood heldere informatie en duiding over actuele tendensen in de hedendaagse kunst. De avonden werden gepresenteerd door deskundigen uit de kunstwereld. Voor deze cursus was geen voorkennis vereist.

Samengesteld door: Defne Ayas, Yoeri Meessen

LES 1: WAT IS CONCEPTUELE KUNST?

18 september 2013

Spreker: Alex de Vries

Wat is conceptuele kunst? Tot op heden blijft deze revolutie in de beeldende kunst, die het licht zag in de jaren zestig van de vorige eeuw, kunstenaars beïnvloeden. Maar wat bedoelen we als we zeggen dat een kunstwerk conceptueel is? Wat is een concept?

LES 2: CHINESE KUNST VANDAAG

2 oktober 2013

Spreker: Defne Ayas

De laatste jaren is China niet alleen in economisch en politiek opzicht een grootmacht geworden, ook in de kunstwereld doet het land zich gelden. Wie zijn de belangrijkste Chinese kunstenaars? En wat maakt kunst uit China op dit moment zo populair?

LES 3: KAN FOTOGRAFIE KUNST ZIJN?

16 oktober 2013

Spreker: Kim Knoppers

Sinds haar uitvinding in de negentiende eeuw bekleedt de fotografie een bijzondere positie ergens tussen de media en de schone kunsten. Maar wat onderscheidt een reclamefoto en een documentaire foto nu eigenlijk van een 'kunstfoto'?

LES 4: WAT IS PERFORMANCE KUNST?

23 oktober 2013

Spreker: Eva Wittocx

Een groot aantal kunstenaars heeft sinds de tweede helft van de twintigste eeuw het maken van schilderijen of sculpturen ingeruild voor de performance, een live actie of handeling. Waar komt performance vandaan en waarin verschilt ze van het traditionele theater?

Benefietavond van de Appel en Witte de With op 10 oktober in restaurant Sea Palace, Amsterdam.
Boven: Performance van Alexandra Bachzetsis met Ann Demeester (links) en Defne Aayas.
Onder: Diner. Foto's: Aad Hoogendoorn

LES 5: WAT IS HET DAMIEN HIRST-EFFECT?

13 november 2013

Spreker: Edo Dijksterhuis

De naam Damien Hirst verwijst in de kunstwereld naar veel meer dan alleen de Britse kunstenaar. Hij was immers de 'curator' die met de tentoonstelling *Freeze* in 1988 de Young British Artists in het brandpunt van de publieke belangstelling plaatste. Zijn werk en vooral de verkoop ervan hebben de kunstmarkt ingrijpend veranderd. Welke impact heeft Hirst nu echt gehad en hoe lang blijft zijn invloed nog duren?

LES 6: SCHILDERKUNST VANDAAG

4 december 2013

Spreker: Berend Strik

Vaak denken we bij kunst meteen aan schilderkunst. Het werk van grote meesters als Van Eyck of Caravaggio blijft tot de verbeelding spreken en maakt nog steeds indruk. Maar welke schilders schrijven vandaag de geschiedenis van morgen? Waarom blijven schilderijen het in de kunstmarkt onverminderd goed doen?

Benefietavond

10 oktober 2013

Op donderdagavond 10 oktober 2013 vond de benefietavond van Witte de With Center for Contemporary Art en de Appel arts centre plaats in Sea Palace, Amsterdam. Het was de derde keer in de geschiedenis van beide instituten dat een dergelijk benefiet-evenement werd georganiseerd, dat in een Nederlandse context uniek kan worden genoemd.

Het programma van de avond bestond uit diverse onderdelen en werd geleid door ceremoniemeester Huib Haye van der Werf (curator bij TAAK). Voorafgaand aan het diner gingen de Belgische kunstenaar Luc Tuymans en Lex ter Braak, directeur van de Jan van Eyck Academie in gesprek over het belang van presentatie-instellingen. De scenografie van de avond werd verzorgd door kunstenaar Gerald van der Kaap en de muziek door kunstenaar Wendelien van Oldenborgh. Na het diner presenteerde Alexandra Bachzetsis een performance, bestaande uit een video-installatie en live optreden waarin de directeurs van beide instellingen een dansante rol speelden. Het werk van Bachzetsis was tevens het eerste kunstwerk dat op de daaropvolgende benefietveiling werd aangeboden. De veiling werd georganiseerd met medewerking van veilinghuis Christie's Amsterdam, waarbij directeur Jop Ubbens optrad als veilingmeester.

Dit jaar werden, naast negen kunstwerken en acht 'experiences', voor het eerst ook drie bruiklenen aangeboden. De geveilde werken werden genereus gedoneerd en ter beschikking gesteld door kunstenaars Alexandra Bachzetsis, Philip Akkerman, Amie Dicke, Michaël Borremans, Filip Gilissen, Bauke Knottnerus & Claartje Lindhout, Ger van Elk, Jeroen Henneman, Barbara Visser, Erik van Lieshout, Maider López, Puck Verkade, Valérie Mannaerts, Vincent Mentzel, Saskia Noor van Imhoff, Berend Strik, Christodoulos Panayiotou, Jennifer Wen Ma, Susanne Kriemann en Luc Tuymans. De veiling

eindigde met het veilen van een spontane gift van Gerald van der Kaap, die een privé vj-performance van een uur doneerde.

De avond bracht een gezelschap samen van Nederlandse kunstenaars, verzamelaars, galeriehouders en betrokken bezoekers die de beeldende kunst een warm hart toedroegen. De avond was succesvol met ruim 180 gasten en een ingezameld bedrag van meer dan 100.000 euro. De opbrengst wordt ingezet ten behoeve van de toekomstplannen van beide instellingen.

Organisatie: Defne Ayas, Sarah van der Tholen (Witte de With); Ann Demeester, Renée Jongejan (de Appel arts centre)

Productie: Bernie Deekens

Met speciale dank aan: Jop Ubbens (Christie's Amsterdam) en de kunstenaars die een kunstwerk, bruikleen of 'experience' doneerden.

Club Witte de With

Club Witte de With werd in 2013 voortgezet als een zichzelf organiserend platform waar kunst- en cultuurliefhebbers vanuit verschillende disciplines en achtergronden hun ervaringen, interesses, kennis en fascinaties uitwisselen. De activiteiten van Club Witte de With bestaan uit atelierbezoeken, lezingen, discussies en ontmoetingen met speciale gasten.

Een Clublidmaatschap kost €100 per jaar. Met de Club-pas ontvangen leden gratis toegang tot de tentoonstellingen en randprogrammering, alsook VIP-uitnodigingen voor openingen en 40% korting op Witte de With-publicaties.

ACTIVITEITEN 2013

1 mei 2013: Meet & Greet

5 september 2013: Bezoek aan Museum Boijmans Van Beuningen onder leiding van conservator moderne en hedendaagse kunst Francesco Stocchi

27 september 2013: VIP bezoek aan de Unseen Photo Fair (Amsterdam)

14 - 19 oktober 2013: VIP bezoek aan de Frieze Art Fair (Londen)

Samengesteld door: Sarah van der Tholen

Kwantitatieve gegevens

Bezoekersaantallen

WITTE DE WITH 2013	Jaarverslag 2013	Plan 2013	Jaarverslag 2012
Tentoonstellingsperiodes	3	4	4
Tentoonstellingen (presentaties)	3	5	5
Publicaties	3	5	5
Debatten / lezingen / symposia	57	24	52
Bezoekers Witte de With-producties	23.828	21.500	23.543
Bezoekers overige			
Witte de With-presentaties	73.992	30.000	35.015
Co-producties	6	5	4
Bezoekers Witte de With-website	170.699	-	122.491
Bezoekers <i>WdW Review</i>	5.700	-	-
Contacturen educatie	4.266	3.000	3.595
Bezoekers educatieve activiteiten	3.286	1.000	1.312
Samenwerkingen binnen Rotterdam	18	15	22
Aantal uren open	1.841	-	1.799

BEZOEKERS BIJ WITTE DE WITH-PRODUCTIES	Dagen	Percentage	Bezoekers
<i>Tulkus 1880 to 2018</i>	87	0,33	4.403
<i>The World Turned Inside Out</i>	74	0,28	3.745
<i>The Temptation of AA Bronson</i>	100	0,38	5.061
Totaal	261	1	13.209
Museumnacht			5.354
Festival De Wereld van het Witte de Withkwartier			5.265
Totaal			23.828

OVERIGE BEZOEKERS

Nationaal			
Art Rotterdam, Rotterdam			16.000
Alexandre Singh <i>The Humans</i> , Rotterdamse Schouwburg (3x)			768
Alexandre Singh <i>Causerie</i> , Rotterdamse Schouwburg			40
Filmprogramma <i>Flag of Ecstasy</i> , WORM, Rotterdam			31
De Derde Dinsdag, Rotterdam			649
			17.488
Internationaal*			
New York Art Book Fair, New York			27.000
Miss Read Book Fair, Berlijn			28.000
<i>Moderation(s)</i> , Spring, Hong Kong			703
Alexandre Singh <i>The Humans</i> , New York (5x)			755
Alexandre Singh <i>Causeries</i> , New York			46
			56.504
Totaal			73.992

* De bezoekers aan de Shanghai Biënnale (2 oktober 2012 - 31 januari 2013) zijn niet meegeteld in dit overzicht. Dit waren circa 5.000 bezoekers per dag.

Persoverzicht

AA	AA Bronson
ALG	Algemeen Witte de With
AR	Art Rotterdam
DA	Defne Ayas
EV	Events Witte de With
MR	Moderation(s)
OUD	Oude Tentoonstellingen
P	Publicaties
PP	Paola Pivi
TC	The Crime Was Almost Perfect
THUM	The Humans
TWTIO	The World Turned Inside Out
VB	Verbouwing Witte de With

JANUARI

- 1 januari Chayka, Kyle. *Stream the Witte de With Center's Symposium on Independent Art Criticism*. (EV)
- 1 januari YemekveKültür. (DA)
- 10 januari Rossi Rossi. Newsletter. (MR)
- 11 januari Li, Zoe. *Moderation(s): Witte de With and Spring Workshop In Yearlong Collaboration*. www.hk.blouinartinfo.com (MR)
- 18 januari Byvanck directeur Marres. www.delimburger.nl (ALG)
- 18 januari Cillekens, Caspar. 'Valentijn Byvanck directeur van Marres.' Dagblad de Limburger. (ALG)
- 24 januari Tulkus 1880 to 2018 by Paola Pivi. www.myartguides.com (AR)
- 30 januari Hoe lokaler, hoe aantrekkelijker. Dagblad de Limburger. (ALG)
- 31 januari Art Rotterdam: van beurs tot kunstweek. NRC Handelsblad. (AR)
- 31 januari Mondriaan Fonds toont jong talent. NRC Handelsblad. (AR)

FEBRUARI

- 1 februari Turin, Paola Pivi. Art Forum. (PP)
- 1 februari Vries, Marina de. *Weldadig, vriendelijk en wijs*. De Volkskrant. (PP)
- 1 februari Opmeer, Annemarie. 'Ik kende alleen de Dalai Lama.' Boeddha Magazine. (PP)
- 1 februari Stipanovich, Alexandre. *Opening Ceremony new news*. www.openingsceremony.us (AA)
- 5 februari Kammer, Claudia. *Alles onder één kunst-paraplu*. NRC Next. (AR)
- 6 februari *Portretten van Tulkus 1880 - 2018*. Boeddhistisch Dagblad. (PP)
- 8 februari Boom, Myrthe van der. *Een groot scala aan heilige Tibetaanse portretten in Witte de With*. www.cultuurbewust.com (PP)
- 9 februari Woeler, Marcus. *Review der Art Rotterdam, Februar 2013, Rotterdam*. www.marcuswoeller.de (AR)
- 10 februari *New Art Section*. De Groene Amsterdammer. (AR)

- 10 februari *Tulkus 1880 to 2018*. De Groene Amsterdammer. (PP)
- 10 februari *Jay Tan winnares C.o.C.A. Commission 2012*. De Groene Amsterdammer. (EV)
- 13 februari Hendrix, Niek. *Witte de With; Paola Pivi - Tulkus 1880 tot 2018*. www.lostpainters.nl (PP)
- 13 februari *A weekend at Rotterdam Art week*. www.paulsartworld.blogspot.nl (AR)
- 14 februari Wolf, Joke de. *Scheef door de stad*. De Groene Amsterdammer. (ALG)
- 15 februari Hartog Jager, Hans den. *Pivi's levende boeddha's*. NRC Handelsblad. (PP)
- 25 februari *Art in America*. www.artinamerica.com (DA)
- 26 februari Chayka, Kyle. *Museum as Tool: Directors on How They Run Their Art Institutions*. www.hyperallergic.com (DA)

MAART

- 1 maart ArtUnlimited. (PP)
- 1 maart Janssen, Nanda. *Verzamelen voor Tibet*. Museumtijdschrift. (PP)
- 1 maart Geel, rood, oranje... Onkruid. (PP)
- 1 maart Jong, Auke de. *Kunst heeft geen eigenbelang*. Boeddha Magazine. (PP)
- 3 maart Reinders, Arjan. *Priemende ogen*. Kunstbeeld. (PP)
- 3 maart *Schlaflos in Rotterdam*. www.diewelt.de (DA)
- 3 maart *Rotterdam - Sensitive Times*. www.metropolism.com (P)
- 5 maart *This is tomorrow*. This is tomorrow Spring Newsletter. (ALG)
- 6 maart *Sira Harlem Shake'de*. www.milliyet.com.tr (DA)
- 7 maart Defne Ayas. www.isetanparket.com (DA)
- 7 maart *The Baer Faxt*. News/People. The Baer Faxt Newsletter. (DA)
- 10 maart Woeler, Marcus. *Schlaflos in Rotterdam*. Welt Am Sonntag. (ALG)
- 20 maart *Uitslag Kalenderwedstrijd 2013*. www.nieuwsbank.nl (ALG)
- 20 maart *Spoedcursus Hedendaagse Kunst*. www.kunstbeeld.nl (EV)
- 22 maart *Beeldende Kunst Tulkus 1880 tot 2018*. De Volkskrant. (PP)
- 26 maart Weidemüller, Melanie. *Akademie, nicht Arkadien!* www.monopool-magazine.de (ALG)
- 26 maart Haest, Hinde. *Rotterdam - Sensitive Times*. www.metropolism.com (P)
- 27 maart Goodden, Sky. *20 Questions with the Resistant AA Bronson: "Canadian Culture Discourages Difference."* www.blouinartinfo.com (AA)
- 28 maart *Dit weekeind ga ik...* Metro ed. Rotterdam. (EV)
- 28 maart Westerlaken, Nell. *Kunstcollectie verkocht, museum gered*. De Volkskrant. (ALG)
- 31 maart Berends, Rien. *Eindelijk een eigen kalender*. Print Buyer. (ALG)

- 31 maart *Winnaar wandkalender Blueprints Qiu Zhijie*. Print Buyer. (ALG)
 31 maart 10 *EXP*. Print Buyer. (ALG)
 31 maart *Kalenderwedstrijd 2013*, Pers. (ALG)

APRIL

- 1 april Craen, Irene de. *Paola Pivi: Tulkus 1880 to 2018*. Metropolis M. (PP)
 3 april *Gratis naar het museum*. Havenloods Centrum. (ALG)
 4 april *Gratis naar het museum*. De Hoekse Krant. (ALG)
 14 april *Tibetaans sacraal concert van Tashi Norbu in kunstcentrum Witte de With*. www.boeddhistischdagblad.nl (PP)
 19 april *Beeldende kunst: Tulkus 1880 tot 2018*. De Volkskrant. (PP)
 22 april *Beeldende kunst: Tulkus 1880 tot 2018*. De Volkskrant. (PP)
 29 april Burkhardts, Maus. www.art-magazin.de (DA)
 30 april *Kino der Kunst*. BMW Group. (DA)

MEI

- 10 mei Smets, Sandra. *Gele kleipruiken op afrokapsel-reclame*. NRC Handelsblad. (ALG)
 10 mei Böhm, Daniel. *Metropolenreport: Rotterdam*. www.arte.tv/de (DA)
 16 mei Snijders, Piet. *Kunst 'Onze passie is het heden.'* Eindhovens Dagblad. (ALG)
 27 mei Jong, Barbara de. *'Witte de Withstraat is nooit klaar.'* AD Rotterdams Dagblad. (ALG)

JUNI

- 4 juni *Venetië report 1: Opening 'Room with Broken Sentence' van Mark Manders*. www.trendbeheer.com (ALG)
 10 juni *Istanbul = Today*. (DA)
 11 juni Luijt, Marleen. *Het Grote Verhaal. Ik, Witte de With*. NRC Handelsblad. (ALG)
 13 juni Basaran, Nesibe. *The World Turned Inside Out*. Zaman Vandaag. (TWTIO)
 12 juni *Rotterdam'da Türk Edebiyatı keyfi*. www.sonhaber.nl (DA)
 20 juni Lent, Daan van. *Nieuw type cultuurbestuur nodig*. NRC Handelsblad. (ALG)
 22 juni *Op zoek naar het verloren paradijs*. www.blikvangen.nl (TWTIO)
 26 juni *Rana Hamadeh*. www.metropolism.com (TWTIO)

JULI

- 1 juli Ayas, Defne. *Turkey: Art and Upheaval*. www.creativetimereports.org (DA)
 3 juli *Festival in het Witte de Withkwartier*. Dichtbij Capelle-Krimpen. (ALG)
 12 juli Dickie, Anna. *Moderation(s): A Fictional Residency at Spring Workshop*. www.ocula.com (MR)
 24 juli *'The World Turned Inside Out' in Witte de With*. www.mistermotley.nl (TWTIO)
 31 juli *Vrijdag 2 augustus*. Havenloods Charlois. (TWTIO)
 31 juli Vandeputte, Tom. *Betwiste ruimte*. Metropolis M. (ALG)

- 31 juli Boer, Suki de. *Waarom kunstenaars geen smartphones maken*. Metropolis M. (ALG)

AUGUSTUS

- 1 augustus Hontoria, Javier. *Turismo artístico (II): Benelux*. www.elcultural.es (ALG)
 1 augustus Laat, Helm de. *The Temptation of AA Bronson*. GLIMP. (AA)
 1 augustus Laat, Helm de. *Iets te veel*. GLIMP. (AA)
 1 augustus *Angela Bulloch: Universal Mineral*. HK Newspaper. (OUD)
 16 augustus *AA Bronson and Carlos Motta to Speak at Hyperallergic's*. www.hyperallegic.com (AA)
 22 augustus Sutton, Benjamin. *AA Bronson and Carlos Motta on Queer Politics, Mentors, and Eroticism*. www.blouinartinfo.com (AA)

SEPTEMBER

- 5 september Bergs, Steyn. *Rotterdam: Witte de With*. www.metropolism.com (AA)
 6 september Calvi, Danny. *Temptation*. www.buttmagazine.com (AA)
 6 september *Melly Shum is even lunchen In Zicht*. www.versbeton.nl (VB)
 9 september Sheerin, Mark. *AA Bronson's Garden of Queer Delights*. www.hyperallergic.com (AA)
 9 september *Fall Preview*. www.thenewyorker.com (THUM)
 10 september *Kunstinstellingen verbouwen gevel*. AD Rotterdams Dagblad. (VB)
 11 september *TENT en Witte de With verbouwen*. NRC Handelsblad. (VB)
 12 september NRC Handelsblad. (EV)
 12 september JB. *AA Bronson @ Witte de With*. www.trendbeheer.com (AA)
 12 september *De Wereld van Witte de Withkwartier*. Metro ed. Rotterdam. (ALG)
 15 september *TENT en Witte de With verbouwen*. www.trendbeheer.com (ALG)
 15 september *De legpuzzel van AA Bronson*. www.blikvanger.nl (AA)
 17 september *Bam and Performa present The Humans*. BAM 2013 Next Wave Festival. (THUM)
 18 september Sheerin, Mark. *The Consolation of Temptation*. www.hyperallergic.com (AA)
 18 september *TENT en Witte de With Center verbouwen*. Havenloods Centrum. (VB)
 19 september Veraart, Karin. *Voorbeschouwing Theaterfestival de Keuze*. De Volkskrant. (ALG)
 20 september *The Temptation of AA Bronson*. www.chmkoome.worldpress.com (AA)
 25 september *Defne Ayas*. IstanbulArtNews. (DA)
 26 september Grau, Donatien. *Alexandre Singh*. Metropolis M. (THUM)
 27 september Beyer, Metzin. *Julieta Aranda en Witte de With: The World Turned Inside Out*. www.elcultural.es (TWTIO)
 30 september *Business Art Service*. Kunst&Antiek journal collect. (EV)
 30 september Winking, Kerstin. *Het primitieve in ons*. Metropolis M. (TWTIO)
 30 september Gielen, Pascal. *Reviews*. Metropolis M. (P)

OKTOBER

- 2 oktober *The Humans*. www.metropicturesgallery.com (THUM)
- 4 oktober Prissen, Jeanne. *Kunst die lekker ruikt in Rotterdam*. *De Volkskrant*. (AA)
- 4 oktober *The Temptation of AA Bronson*. www.calffenmeische.blogspot.nl (AA)
- 9 oktober Wesseling, Janneke. *AA Bronson toont het kunstwerk als fetisjobject*. *NRC Handelsblad*. (AA)
- 16 oktober *Smart thinking Thom*. (VB)
- 17 oktober Ficheroux, Tim. *Excellent Zwoegen*. *Erasmus Magazine*. (AA)
- 18 oktober JB. *TENT en Witte de With verbouwen maar zijn gewoon open*. www.trendbeheer.com (VB)
- 23 oktober Cheung, Ysabelle. *Interview A Constructed World*. *Time Hong Kong*. (MR)
- 28 oktober *The Temptation of AA Bronson*. www.queerwashere.com (AA)
- 31 oktober *Kunstprijz: Eerste Award voor Melanie Bonajo*. *NRC Handelsblad*. (EV)
- 31 oktober Lee, Edmund. *The Social Contract*. *48 Hours*. (MR)

NOVEMBER

- 8 november Corbett, Rachel. *Alexandre Singh on Spinning Comedy Into Performance Art*. www.artspace.com (THUM)
- 12 november Wen Ma, Jennifer. *Performa 13*. (TWTIO)
- 12 november Levine, David. *Alexandre Singh by David Levine*. www.bomsite.com (THUM)
- 13 november *The Temptation of AA Bronson*. www.phantasmaphile.com (AA)
- 13 november Gad, Amira. *Alexandre Singh: The Humans*. www.performa.tumblr.com (THUM)
- 14 november *The Temptation of AA Bronson at Witte de With*. www.mousemagazine.it (AA)
- 15 november *Think Tank Aesthetics*. www.numerocivico.info (EV)
- 15 november Smith, Roberta. *Performance Art That looks a Lot Like Theater*. www.mobile.nytimes.com (THUM)
- 26 november *The Temptation of AA Bronson*. (AA)
- 28 november Kammer, Claudia en Lent, Daan van. *Kunst presenteren tegen de klippen op*. *NRC Handelsblad*. (ALG)
- 28 november *4 Overlevingsmethodes*. *NRC Handelsblad*. (ALG)
- 28 november Chayka, Kyle. *Stream the Witte de With Center's Symposium on Independent Art Criticism*. www.hyperallergic.com (EV)
- 30 november *The Temptation of AA Bronson*. *Glamcult*. (AA)
- 30 november Lauwaert, Maaïke. *AA Bronson*. www.artforum.com (AA)

DECEMBER

- 1 december Cwynar, Kari. *12 On Writing*. *Cmagazine 120*. (MR)
- 1 december Ayas, Defne. *Transformative Energies*. *Mouse*. (THUM)
- 1 december Kreibohm, Joachim. *Nicolaus Schafhausen*. *Artist Kunstmagazine*. (ALG)
- 9 december Cillekens, Caspar. *Marres artistiek sanatorium*. *Limburgs Dagblad*. (ALG)
- 31 december Bosch, Jeroen. *Eindejaarslijst Jeroen Bosch 2013*. www.trendbeheer.com (AA)
- 31 december Lütticken, Sven. *Not wanting to write anything about Ann*. *Metropolis M*. (ALG)
- 31 december Vesters, Christel. *Alexandre Singh, The Humans*. *Metropolis M*. (THUM)
- 31 december *Opening, actueel*. *Metropolis M*. (TC)
- 31 december Vesters, Christel. *Reviews Alexandre Singh*. *Metropolis M*. (THUM)

Financieel verslag

Exploitatie-activiteiten

KOSTEN	HUM/WdW	PP	CLB	WdW/R	TWTIO	AA
Vorbereidingskosten	-	619	-	6	1.196	403
Overnamekosten	-29.992	29.992	-	-	-	-
Honoraria	11.479	27.596	905	61.245	20.888	23.566
Reis/verblijf genodigden	21.071	9.838	-	2.188	15.368	14.716
Representatie	2.837	2.684	62	-	5.068	6.618
Verzekeringen	91	929	-	-	-	-
Transportkosten	-	14.968	-	-	2.995	25.565
Materialen	2.791	292	175	110	14.276	17.919
Schade kunstvoorwerpen	-	-	-	-	-	-
Advertentie/affiche/uitnodiging	2.063	4.718	-	216	-	-
Publicatie	1.500	-	-	112	-	7.826
Overige publiciteit	10.506	13.106	2.507	1.000	9.330	13.715
Educatie	-	105	-	-	1.030	1.500
Overige projectkosten	135	-	-	-	-	-
	2.399	-	-	-	100	-
Totaal	24.808	104.847	3.649	64.877	70.251	111.828
OPBRENGSTEN						
Recettes	-576	-8.090	-	-	-7.025	-10.278
Verkopen	-	-	-	-	-40	-921
Overheidsfondsen	-2.000	-	-	-	-	-4.116
Particuliere fondsen	-	-22.500	-	-25.000	-	-2.000
Donaties	-	-	-952	-	-	-
Sponsors	-	-	-	-	-	-
Co-producenten	-2.362	-	-	-	-	-
Subsidies OCW	-	-	-	-	-	-
Subsidie Gemeente Rotterdam	-	-	-	-	-	-
Doorbelasting huur/energie	-	-	-	-	-	-
Doorberekende kosten	-722	-	-	-	-466	-3.544
Totaal	-5.660	-30.590	-952	-25.000	-7.531	-20.859
Exploitatiesaldo	19.148	74.257	2.697	39.877	62.720	90.969

AA	AA Bronson
ALG	Algemeen Witte de With
BF	Benefietavond
CLB	Club Witte de With
KBL	Kunstblock
KNU	Kunst NU
Nagek	Nagekomen
PP	Paola Pivi
PUB	Public Program
SHA	Shared Space
HUM/WdW	The Humans/Witte de With
HUM/P	The Humans/Productie
TWTIO	The World Turned Inside Out
WdW/R	WdW Review

HUM/P	BF	PUB	KBL	KNU	SHA	NAGEK	ALG	TOTAAL
-	-	-	1.329	-	-	16	-	3.569
-	27.441	-	-	-	-	-	-	27.441
189.776	14.660	3.311	514	1.156	-	4.621	-	359.717
16.969	343	1.953	-	-	216	907	-	83.569
7.253	12	1.947	8	50	-	-381	-	26.158
154	-	-	-	-	-	97	-	1.271
29.726	294	-	60	-	266	2.257	-	76.131
54.950	19.094	29	406	-	1.360	584	-	111.914
-	-	-	-	-	-	-	-	0
-	-	-	-	-	-	-299	-	6.698
-	-	-	-	-	-	-18.423	-	-8.985
6.257	5.956	1.122	1.315	450	-	-2.250	-	63.014
-	-	-	642	-	-	-	-	3.277
-	-	-	-	-	-	-	-	135
-	783	-	-	-	-	-2.615	-	667
305.085	68.583	8.362	4.274	1.656	1.842	15.486	0	754.576
-	-	-	-	-	-	-	-	-25.969
-	-101.700	-	-472	-5.598	-	-3.195	-2.231	-114.157
-	-	-	-	-	-	-	-663.000	-669.116
-	-	-3.500	-	-	-	-	-32.100	-82.400
-	-2.000	-	-	-	-	-	-11.841	-14.793
-	-	-	-2.875	-	-	-	-	-2.875
-305.085	-	-1.900	-	-	-	-	-	-309.347
-	-	-	-	-	-	-	-532.038	-532.038
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-103.836	-103.836
-	-	-	-1.638	-	-	-	-1.497	-7.867
-305.085	-103.700	-5.400	-4.985	-5.598	0	-3.195	-1.346.543	-1.862.398
0	-35.117	2.962	-711	-3.942	1.842	-18.681	-1.346.543	-1.107.822

Rekening baten en lasten

BATEN	Werkelijk 2013	Begroting 2013	Werkelijk 2012
Opbrengsten			
Directe opbrengsten	140.126	50.000	98.320
Indirecte opbrengsten	103.837	120.000	97.938
	243.963	170.000	196.258
Bijdragen			
Subsidie Gemeente Rotterdam	413.000	413.000	413.000
Rijksbijdrage Beeldende Kunst	250.000	250.000	236.000
Kunstenplan Bijdrage OCW	532.038	530.589	514.265
Overige bijdragen	408.603	200.000	53.581
Donaties	14.794	50.000	48.230
	1.618.435	1.443.589	1.265.076
Totale Baten	1.862.398	1.613.589	1.461.334
LASTEN			
Lonen en salarissen	485.875	-	448.026
Sociale lasten	96.339	-	81.059
Pensioenlasten	14.877	-	22.694
Diverse personeelskosten	34.638	-	36.580
Inhuur personeel	40.969	-	13.438
Doorberekende loonkosten	-30.014	-	-893
	642.684	628.589	600.904
Kosten van activiteiten	754.576	565.000	507.540
Overige bedrijfslasten			
Huisvestingskosten	162.739	-	151.724
Kantoorkosten	79.629	-	87.498
Publ./alg.reis-verbl./repres.kosten	36.307	-	52.051
Afschrijving op materiële vaste activa	15.501	-	31.607
Diversen	42.601	-	58.641
	336.777	410.000	371.394
Totale lasten	1.734.037	1.603.589	1.479.838
Rentebaten	1.050	0	1.339
Rentelasten	-8.248	-10.000	-7.099
	-7.198	-10.000	-5.760
Exploitatiesaldo	121.163	0	-24.264
Mutatie Bestemmingsfonds	-	-	24.264
Toevoeging bestemmingsreserve	-	-	-
Afschrijving verbouwing	-75.000	-	-
Resultaat (na mutatie)	46.163	0	0

Bezoeker tijdens de opening van *The World Turned Inside Out* op 25 mei. Foto: Aad Hoogendoorn

Organisatie

Organisatie

Witte de With Center for Contemporary Art is een internationaal opererende presentatie-instelling met Rotterdam als thuisbasis. Het instituut onderzoekt wereldwijd nieuwe ontwikkelingen in de hedendaagse beeldende kunst en presenteert deze aan het publiek door middel van tentoonstellingen, onderzoeksprogramma's, theoretische en educatieve programma's, publieksevenementen, publicaties en de website. Witte de With functioneert als centrum voor kunstenaars, wetenschappers, denkers en schrijvers, zet samenwerkingsverbanden op en excelleert als actief ontwikkelaar en opdrachtgever. Inherent aan haar missie is Witte de With altijd op zoek naar vernieuwing en experiment. Het instituut plaatst zich in de beeldende kunst tussen de meer traditionele musea voor moderne en hedendaagse kunst, commerciële galeries, kleinschalige projectruimten en kunstenaarsinitiatieven.

Naast haar artistieke invloed fungeert Witte de With als springplank naar een professionele carrière voor menig beginnend curator, criticus, (kunst)wetenschapper en educator. Ook zijn vele inmiddels vermaarde hedendaagse kunstenaars ooit door Witte de With geïntroduceerd. Het instituut vormt zo een rijke inspiratiebron voor onder meer musea en biënnales op lokaal, nationaal en internationaal niveau. In het buitenland is Witte de With ambassadeur voor Rotterdam en Nederland, bijvoorbeeld door reizende tentoonstellingen en projecten, de distributie van publicaties en de tweetalige website, maar ook door een staf die wereldwijd tentoonstellingen en ateliers bezoekt, lezingen geeft en lesgeeft, adviseert aan andere culturele instellingen en plaatsneemt in jury's. Witte de With trekt met haar programma internationale kunstenaars, kunstprofessionals, kunstliefhebbers en pers aan.

Witte de With is een stichting die in januari 1990 werd geïnitieerd door de Rotterdamse Kunststichting. Witte de With wordt ondersteund door de Gemeente Rotterdam en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Directeuren waren achtereenvolgens Chris Dercon (1990-1995); Bartomeu Mari (1996-2001); Catherine David (2002-2004); Hans Maarten van den Brink (interim, 2005) en Nicolaus Schafhausen (2006-2011). Sinds 1 januari 2012 is Defne Ayas directeur.

Bestuur, directie en personeel

Witte de With is een stichting en hanteert het bestuur-directiemodel. Ook in 2013 is de Governance Code Cultuur door het bestuur en de directie van Witte de With als richtlijn gebruikt bij de samenwerking tussen directeur en bestuur en bij de inrichting van de organisatie en bedrijfsvoering. Het bestuur vergadert circa vijf maal per jaar. De directeur wordt aangesteld door

het bestuur en legt verantwoording af aan het bestuur over de artistieke, organisatorische en financiële stand van zaken. De directeur kan maximaal twee periodes van drie jaar de functie bekleden.

Het bestuur van Witte de With bestond in 2013 uit Kees Weeda (voorzitter), Patrick van Mil (penningmeester), Bart de Baere, Claire Beke, Ellen Gallagher, Nicoline van Harskamp, Karel Schampers en Nathalie de Vries. Vanaf oktober 2013 trad Jeroen Princen aan als nieuw bestuurslid.

De wisseling in directeurschap gaat traditiegetrouw gepaard met veranderingen in de samenstelling en bezetting van artistiek-inhoudelijk personeel. Witte de With heeft dit altijd beschouwd als een kans om de organisatie te vernieuwen, frisse kennis en ideeën binnen te halen en een nieuwe groep mensen op te leiden. In februari liep het contract van assistent curator Hessel de Ronde af. In maart verliet zakelijk coördinator Belinda Hak na dertien jaar de organisatie om te gaan werken als hoofd educatie bij Kunsthalle Wien. Zij werd opgevolgd door Sarah van der Tholen. In april kwamen Yoeri Meessen, Annick Kleizen en Virginie Bobin het team van curatoren versterken. Wendy Bos kwam vanaf april bij het secretariaat werken. In mei werd Josine Sibum-Siderius aangenomen voor PR en communicatie en verliet Marjolein Geraedts deze positie. Annick Kleizen verliet de organisatie in november in verband met een residency in Brazilië. Gé Beckman, die vanaf het eerste begin bij Witte de With heeft gewerkt, ging in september met pensioen.

Staf in 2013

Directeur **Defne Ayas**
Adjunct directeur **Paul van Gennip**
Zakelijk coördinator (tot maart) **Belinda Hak**
Zakelijk coördinator (vanaf maart) **Sarah van der Tholen**
Associate curator, publicaties (tot oktober),
managing curator (vanaf oktober) **Amira Gad**
Assistent curator **Samuel Saelemakers**
Curator educatie ad interim (tot april) **Anne van Oppen**
Curator educatie & theorie (vanaf april) **Yoeri Meessen**
Assistent curator (tot februari) **Hessel de Ronde**
Assistent curator (vanaf april) **Virginie Bobin**
Associate curator (van april tot
15 november) **Annick Kleizen**
Redacteur *WdW Review* **Adam Kleinman**
PR & communicatie (tot mei) **Marjolein Geraedts**
PR & communicatie (vanaf mei) **Josine Sibum-Siderius**
Office manager, assistent PR
& communicatie **Angélique Kool**
Office manager **Gerda Brust**
Ondersteuning secretariaat **Emmelie Mijs**

Ondersteuning secretariaat (vanaf april) Wendy Bos
Baliemedewerker Erik Visser
Baliemedewerker Erwin Nederhoff
Technische dienst (met pensioen vanaf september) Gé Beckman
Technische dienst Line Kramer
Boekhouder (vanaf april) Suzan van Heck
Stagiairs Renée Staal, Janine Buisman, Ellen Augenbroe, Hannah Kalverda, Berber Meindersma, lines Råmark, Mariëlle Kock

Externe medewerkers

Zakelijk advies Chris de Jong

Administratie Frank van Balen

Fotografie Bob Goedewaagen, Kirsten de Graaf, Aad Hoogendoorn

Grafisch ontwerp A Practice for Everyday Life (huisstijl), Kristin Metho, Kummer & Herrman

Installatie tentoonstellingen Ties Ten Bosch, Jonathan den Breejen, Carlo van Driel, Rick Eikmans, Chris van Mulligen, Hans Tutert

Ondersteuning balie en secretariaat Francine van Blokland, Ella Broek, Marguerite de Geus, Rabin Huissen, Laura Lappi, Gino van Weenen, Serena Williams

Ondersteuning events en openingen Milou Abel, Irati Artola, Iro Biehler, Miriam Donkers, Emma Hazenak, Maïke Hemmers, Faye Holdert, Teodora Kotseva, Stanley van der Meer, Jenny Smith, Marcel Teunissen, Christianne van de Weg, Lydia Weijers
Rondleiders Lisa Diederik, Fleur Flohil, Merel van der Graaf, Hannah Kalverda, Hanna van Leeuwen, Germa Roos, Gino van Weenen, Marloes van der Wiel
Schoonmaak Maryam Vandi

Extra curriculum

Defne Ayas is directeur van Arthub Asia, een initiatief gewijd aan artistieke creatie en uitwisseling van hedendaagse kunst in Azië (netwerkpartner van het Prins Claus Fonds). Sinds 2005 is Ayas als curator verbonden aan Performa, een performance festival in New York City (opgericht door RoseLee Goldberg). Ayas is commissie-lid bij het Mondriaan Fonds, lid van PAC (Milaan), adviseur voor Collectorspace (Istanbul), SAHA (Istanbul), Art Review Asia en lid van de adviesraad van de Jan van Eyck Akademie (Maastricht). Ze is jurylid voor DAAD (Berlijn), Stand Prize Frieze (Londen) en scout voor de Han Nefkens Prijs. Ook is zij jurylid en spreker bij verschillende kunstbeurzen als Art Brussels, Artissima en Art Rotterdam. Zij schrijft regelmatig bijdragen voor magazines als Yishu Journal, A Prior, Mousse en Creative Time Reports.

Amira Gad was in 2013 curator voor de Stichting Collectors of Contemporary Art. Ook werkte ze als curator voor *Fogo Island Arts* in Canada, waar zij twee conferenties samenstelde, *Fogo Island Dialogues: Belonging to a Place* (Fogo Island Inn, Newfoundland, Canada) en *Fogo Island Dialogues: Culture as Destination* (MAK, Wenen, Oostenrijk). Gad is correspondent/redacteur bij Ibraaz (online platform en publicaties). Amira Gad was 'keynote' spreker en interviewer tijdens

de eindexamenpresentatie van de Nederlandse Filmacademie in het EYE Museum in Amsterdam. Tijdens de Lustrum Conferentie van University College Utrecht verzorgde zij een workshop over het werken in de culturele sector, de media en de creatieve industrie. Daarnaast werd zij als professional uitgenodigd voor een *speed dating* evenement bij het *Dirty Art Department* van het Sandberg Instituut Amsterdam. Voor de accreditatiecommissie bij het Piet Zwart Instituut in Rotterdam maakte zij deel uit van het Professional Representative Committee. Gad werd geselecteerd voor het YCI-Programma (Young Curators Invitational) van FIAC 2013 in Parijs en publiceerde een artikel in een 'critical reader' van Mario Pfeifer's *A Formal Film in Nine Episodes, Prologue and Epilogue* (Spector Books, 2013).

Yoeri Meessen is commissielid voor de Projectsubsidies Cultuur van de Gemeente Utrecht. Daarnaast is hij jurylid voor de Willem de Kooning Academie Drempelprijs, lid van de Theoriegroep Cultuureducatie KCR en tevens van The New School Collective. Als docent is hij verbonden aan de Masterclass Art Mediation aan de Rijksakademie van beeldende kunsten in Amsterdam.

Paul van Gennip is bestuurslid van de stichting SENSATIONAL MIX (Rotterdam).

Virginie Bobin is associate redacteur voor Manifesta Journal, gastcurator voor de afstudeertentoonstelling van de master Artistic Research in Den Haag en doet de redactie voor *Micro-séminaire, Réflexions sur les pratiques curatoriales Hors les murs*.

Samuel Saelemakers maakte de selectie voor de New Art-sectie op Art Rotterdam 2013, begeleidt Master na Master-studenten aan het Sint Lucas in Antwerpen en was in 2013 internationale deelnemer aan *The Cornwall Workshop*.

Line Kramer verbleef in de maanden september, oktober en november 2013 in een artist-residency op het Canadese eiland Fogo ten noorden van New Foundland, bij de Fogo Island Arts. Naast de voortzetting van haar eigen werk realiseerde zij daar, in samenwerking met haar vrouw Marjolein Kok, een politiek geladen werk, *The Pink Gaze*, wat zich kritisch verhoudt tussen het lokale en de (globale) kunstwereld.

Emmelie Mijs is museumdocent bij Museum Rotterdam.

Witte de With dankt

123

24 Frames per Second

A

AA Bronson
Philip Aarons
Shelley Fox Aarons
Nadim Abbas
Marina Abramović
A Constructed World
A Practice for Everyday Life
Monica Adams
Eunice Adorno
AGI Verona Collection en
de Private Collection Asiago
Robin van den Akker
Philip Akkerman
Hester Alberdingk Thijm
Alberta Foundation for the Arts
Miguel Alcubierre
Liz Allan
Laura Allsop
Lee Ambrozy
AMMODO
Amnye instituut van het Tibetan Centre
for Advanced Studies (Dharamsala)
Malin Anderson
Max Andrews
Paul Andriesse
A.P.E. (art projects era)
de Appel arts centre
Julieta Aranda
Arahmaiani
Karin Arink
Gerry Arling
Lotte Arndt
art berlin contemporary
Art: Concept (Parijs)
Art Dubai Projects
Artissima (Turijn)
Max-Philip Aschenbrenner
Asia Art Archive
Ron Athey
Kader Attia
Hans Ausloos
Armen Avanesian

B

Vanessa van Baasbank
Bart de Baere
Jack Bakker
Alexandra Bachzetsis
Anke Bangma
Rob en Emmy Baris
Daniel Kuma Bärlocher
Maria Barnas
Gillman Barracks
Brian Dudley Barrett
Tessa van Beek
Nils Bech
Claire Beke
Janne Beldman
Diego Berruecos
Sanne den Besten
Jurgen Bey
Biblioteca Nacional Lerdo de Tejada
(Mexico-Stad)
Bik Van der Pol
Simona Bitmaté
Remco van Bladel
Judith Blankenberg

Nina Boas
Hans Boodt
Oscar van den Boogaard
Erik Bordeleau
Hans Borggreven
Michaël Borremans
Aernoud Bourdrez
Bouwfonds Cultuurfonds
Judit Bozsán
Lex ter Braak
Ryan Brewer
Jesse Briton
Brooklyn Academy of Music (New York)
Kinsey Bros
Das Brothers
Hugo en Carla Brown
Mimi Brown en Alp Ercil
Annelinde Bruijs
David Buchan (*)
Federica Buetti
Michael Bühler-Rose
Elijah Burgher
Harm van der Burgt
Kathleen Burk
Oisín Byrne
Sue Byrne

C

Elizabeth Cadwallader
Danila Cahen
The Canada Council for the Arts
Mariana Cánepa Luna
Carriageworks
Castello di Rivoli Museum
of Contemporary Art
Brian Castriota
Aslı Çavuşoğlu
Centre for Art and Philosophy
Centrum Beeldende Kunst (Rotterdam)
Filipa César
Roberto Chabet
Nicolaus Chaffin
François Chaignaud
Enoch Cheng
Heman Chong
Ella Christopherson
C.o.C.A. (Collectors of Contemporary Art)
Codarts (Rotterdam)
Stuart Comer
Tyler Considine
Lucy Cotter
Fleur Courtois-l'Heureux
Sam Crane
Alan Cummings

D

His Holiness The Dalai Lama
Dapper Dan magazine
Alexandra David-Néel
Peter Davidse
TM Davy
Shezad Dawood
Bernie Deekens
Rob Defares
Ekaterina Degot
Ann Demeester
Delfina Foundation
Touki Dephine
Bert Détermann
Marieke Dhont
Amie Dicke

Folkert van Diggelen
Dook van Dijk
Ada van Dijk
Edo Dijksterhuis
Mariette Dölle
Rick Dolphijn
Birgit Donker
Deirde M. Donoghue
Caroline Dose
Carolyn Drake
Robert en Renee Drake
Marc Dreesmann
Lieve Duchatteau
Michael Dudeck
Brian Dunphy
Pascal Dupuy
Övül Ö. Durmusoglu
Rick Dutour Geerling

E

Phillip Edgerley
Mette Edvardsen
Adi Efal
Cassandra Eeftinck Schattenkerk
Ger van Elk
Rik Elstgeest
Tanja Elstgeest
Bonita Ely
Erasmiaans Gymnasium (Rotterdam)
Erasmus Universiteit Rotterdam
Paul van Esch
Maria Esteri
Elizabeth Everal

F

Fabrique Urbaine
Don Farber
Marcel Feil
Festival De Keuze (Rotterdam)
Film and Video Umbrella
Agathe Finney
Chris Fitzpatrick
Robert Flack (*)
Fonds de dotation Famille Moulin
Fonds Podiumkunsten
Charles Henri Ford
Jessica Frazier
Tati Freeke Suwarganda
Iki Freud
Future Perfect

G

Ellen Gallagher
Tristan Garcia
Pieter Geelen
Paul Geertman
Guus van Geffen
Jolinde van Gelderen
Gemeente Rotterdam Dienst Kunst en
Cultuur
General Idea (*)
Styn Geurts
James Giabrone
Filip Gilissen
Natasha Ginwala
RoseLee Goldberg
Adriana Gonzalez Hulshof
André Goos
Maaïke Gouwenberg
Peter de Graeve
Donatien Grau

Marion Griebenow
fotografisch laboratorium Grieger
(Düsseldorf)
Athena Gronti
Grozy: Nine Cities
Sefton Guebbels
Yoeri Guepin

H

Edith Hall
Rana Hamadeh
Loulou Hameleers
Vincent Hammingh
Hancock Stevenson (London)
Christian Hansen
Nicoline van Harskamp
Johan den Hartog
Jacqueline Hassink
Huib Haye van der Werf
Toon den Heijer
Margreet van der Helm
Anne Helsen
Jeroen Henneman
De Heren van Design
Matthias Herrmann
Maurits Hertzberger
Michael Hesp
Carina Hesper
Robert Hewison
Britte Hietkamp
Hera Hillenaar
Reima Hirvonen
Tzu Nyen Ho
Fons Hof
Michael Höhne
Ritchy Höhne
Martin Hoorweg
Eva van den Hove
Alexandra van Huffelen
Agung Hujanikajennong
Merel van 't Hullenaar
Judith Hulsbosch
Rianne Hulshof
Hyperallergic

I

Bram Ieven
Iris IJsvelt
Saskia Noor van Imhoff
David Inglis
The Institute for Art, Religion, and Social
Justice
Institut Français
Vlad Ionescu
Ruben Israël

J

Andrew Jaffe
Iva Supic Jankovic
Marèl Jap-Sam
Derek Jarman (*)
Yasmijn Jarram
Jeugd Vakantiefespoort
Astrid de Jong
Chris de Jong
Renee Jongejan
Ronald Jorissen
Ruchir Joshi

K

K8 Hardy
Gerald van der Kaap
Kadist Art Foundation
Angie Keefer
Mike Kelley (*)
Thomas L. Kelly
Amy Kenny
Bradford Kessler
Hicham Khalidi
Lucia Kiel
Ryan Kiggell

KinoKino
Suzanne Kipping
Lee Kit
Robbert Klein
Ron Klein Breteler
Robert Kluijver
Anne Kluytenaar
Kim Knoppers
Bauke Knottnerus
Bo Koek
Terence Koh
Sarah Kolb
Irene Kopelman
Jan Kortmann
Erden Kosova
Ferry Kranse
Vijay Kranti
Susanne Kriemann
Sal Kroonenberg

L

Lucy May van der Laak
Sébastien Lambeaux
Vanessa Lamounier de Assis
Sarah van Lamsweerde
Guido Langendoen
Tjeerd Langestraat
Quinn Latimer
Latitudes
Vincenzo Latronico
Doretta Lau
Bernadette Leclercq-Neveu
Michael Lee
Pamela M. Lee
Leeds Art Gallery
Bénédicte Lemmelijn
Wilfried Lentz
Ksenia Leonova
Gabriel Lester
Warren Leung
Liesbeth Levy
Graham Ley
Christina Li
Erik van Lieshout
Martine de Limburg-Stirum
Mr. M. Linden
Claartje Lindhout
Heather Lindquist
Tullio Lobetti
Herman Lohman
Gareth Long
Franklin Lopez
Maider Lopez
Nick Lowe
Valeria de Lucca
Chris Luth

M

Jennifer Wen Ma
Chantal Maljers-Van Erven Dorrens
Winnie Maas
Corina Maduro
Ron Mandos
Valérie Mannaerts
Guy Mannes-Abbott
MAP Office
Anthony Marcellini
Marrakech Biennale 2014
Galleria Massimo De Carlo
Pauline van der Meer Mohr
Christa Meindersma
John Menick
Vincent Mentzel
Kristin Metho
Le Meurice (Parijs)
Markus Miessen
Patrick van Mil
Charlotte de Mille
Case Miller
MISS READ: The Berlin Art Book Fair
MoMA

Sally Mometti
Monitor (Rome)
Marvin Moore
Rosalind Morris
Mondriaan Fonds
Melvin Moti
Carlos Motta
Melina Mulas
Bo Mulder
René Munneke
Museum Rotterdam
Mr and Mrs Keith Murray
Sands Murray-Wassink
Martin Myrone

N

Tashi Nangchen
Nature Morte (Berlijn)
Reza Negarestani
New York Art Book Fair
Wim Nijenhuis
Ou Ning (Beijing)
Astrid Noack's Atelier
Vincent Normand
North Stradbroke Island Historical Museum

O

Thomas van den Oever
Office for Contemporary Art, OCA (Oslo)
Ebe Oke
Wendelien van Oldenborgh
Olof Olssen
Het Oostenrijkse Ministerie voor Cultuur
Henk Oosterling
Sarah Orbanic
Rosemary Orr
Suzanne Oxenaar
Outset Netherlands

P

Pages
Tashi Paljor
Tenzing Paljor
Christodoulos Panayiotou
Parasol Unit Foundation
for Contemporary Art
Maria Pask
Diogo Passarinho
Susana Pedrosa
Tom de Pékin
Susanna Peretz
Performa (New York)
Dan Perjovschi
Gerty Van de Perre
Galerie Perrotin (Hong Kong / Parijs)
Barbara Phillip
Émilie Pictet
Piet Zwart Instituut
Alexa Piqueux
Matthew Pistono
Paola Pivi
Pepijn Pluim
Andrei Pop
Niels Post
Elizabeth Povinelli
Preromanbritain LLC.
Bertrand Prévost
Jeroen Princen
Productiehuis Rotterdam
Pro Helvetia
Oda Projesi
Dafni Psarrou
Claire Pullinger

Q

Davide Quadrio

R

Charlotte ten Raaij
Adriaan Rademaker
Andrej Radman

Raghu Rai
RAiR
Alexander Ramselaar
Yasmine El Rashidi
Judith Revel
Hans-Jörg Rheinberger
Matthieu Ricard
Haco de Ridder
Ewoud van Rijn
Jacqueline Riva
James Robson
Joseph Francis Charles Rock
Tim Roodenrys
Daan Roosegaarde
Ro Theater (Rotterdam)
Rotterdamse Schouwburg
Arielle Ruys-Strem

S

SAHA
Eszter Salamon
Elisabeth von Samsonow
Flora Sans
Ritu Sarin
David Sassoon (t)
Sandra Scales
Carmen Schabracq
Karel Schampers
Elly Scheele
Jorg Schellekens
Lucas Schilperoort
Willem Schinkel
Ronald Schinkelshoek
Esther Schipper (Berlijn)
Simone Scholts
The School of Missing Studies
Minou Schraven
Jurek Schreiner
Lidwien Schuitemaker
Geert Schuurmans
Dave Schwab
Sarah Searight
Jack Segbars
Benjamin Seror
Benedict Seymour
Tejal Shah
Sonu Shamdassani
Albert Shelton
Showroom MAMA (Rotterdam)
Riek Sijbring
Willem Sijthoff
Ho Sin Tung
Alexandre Singh
Michiel Sipman
Vivian Sky Rehberg
Marnie Slater
Marije Sluizer
Philip Smallwood
Praneet Soi
Wouter Somers
Tenzing Sonam
Ang Song-Ming
Andrea Spikker
Sriwhana Spong
Spring Workshop (Hong Kong)
Sprüth Magers (Berlijn, Londen)
Lars Spuybroek
Chrysanthe Stathacos
Stedelijk Museum Amsterdam
Stichting Bevordering van Volkskracht
Stichting Job Dura Fonds
Stichting Niemeijer Fonds
Stichting Rotterdamse Museumnacht
Martine Stig
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie
Lisa Strijbosch
Berend Strik
Frank van der Stok
Studio Mals
Studium Generale Rietveld Academie

T

Jay Tan
Yuk King Tan
Koki Tanaka
Claire Tancons
Jessica Tankard
Francesca Tarocco
Tseten Tashi
Machteld Teekens
Peter Taylor
Ana Teixeira Pinto
TENT (Rotterdam)
Joëlle Terlouw
Thijs Teunissen
Joshua Thies
Kerstin Thomas
Witta Tjan
Yoram Tomasowa
Fleur Tonino
Linn Tonstad
Davide Trapezi
Scott Treleaven
Tropenmuseum
Gursed Tserenpil
Tashi Tsering
Sjoerd van Tuinen
Laura Turcan
Meg Turner
Renee Turner
Luc Tuymans

U

Jop Ubbens

V

V2_ (Rotterdam)
Amir Vahidi
Jeffrey Vallance
Yanis Varoufakis
Piet van Veldhuizen
Kamini Vellodi
Claudio Vellutini
Pepijn Verburg
Lidwien van de Ven
G.Ph. Verhagen-Stichting
Puck Verkade
Jara Verkleij
Alexander Verpoorte
Jan Verwoert
Videobrasil (São Paulo)
Niels Vis
Barbara Visser
Kirsten Visser
vitalspace.org
Lisa Vlamings
Alex de Vries
Nathalie de Vries
Sanna Elon Vrij

W

Holly Waddington
Wiyu Wahono
Corine van der Wal
Ellen Walraven
Alice Walter
Neal Watkins
Kees Weeda
Lawrence Weiner
Frank van der Weij
Xiaoyu Weng
Roland van Wensveen
Huib Haye van der Werf
Siemen van der Werf
Robert Wessing
Western Exhibitions (Chicago)
John Claude White
Wiener Festwochen
Louwrien Wijers
Willem de Kooning Academie (Rotterdam)
Jennifer Williams
Kaelen Wilson-Goldie

Kerstin Winkin
Eva Wittocx
Leung Chi Wo
Francis Wolff
Sara Wong
WORM (Rotterdam)
Athena Wu

X

Y

Terue Yamauchi
Mark Yeoman
Qian Yi
Samson Young

Z

Kate Zambreno
Daan Zandbelt
Ella van Zanten
Arnisa Zeqo
Johan Zetterquist
Weronika Zielinska
Vivian Ziherl
David Zimmerman
Jan Zoet
Tirdad Zolghadr
Albert Jan Zonnevylle

Introduction

On behalf of the Witte de With Center for Contemporary Art's Board, it is my pleasure to submit the year report for 2013.

Witte de With Center for Contemporary Art is one of the leading presentation institutes for the creation, production, and presentation of works by visual artists, not only in the Netherlands, but also worldwide. Since 1990, Witte de With has presented exhibitions by more than 300 artists – both established and emerging – and initiated numerous platforms with international and nation-wide partners to critical acclaim.

Since its founding, Witte de With has consistently commented on the shared political and cultural predicaments of the moment through the presentation of curated exhibitions, symposia, various lecture and education programs, live events, and a bold publishing arm. Over the last twenty-three years, these endeavors aimed at the heart of issues that matter so as to not only understand their development, but, more so, to play an active role in their continual evolution. The goal has been to create an energy nucleus for the institution so it can become a site for the perpetuation of different collisions, encounters and introductions, while keeping the exhibition as a center, and encouraging its potential to hold many gravitational points and imbedded collaborations simultaneously.

In 2013, Witte de With instigated and maintained an incredible momentum, producing and presenting a major production titled *The Humans* by visual artist and writer Alexandre Singh – a full-fledged theatrical account of the universe's creation. Singh worked on *The Humans* for seventeen months at and with Witte de With Center for Contemporary Art, from April 2012 to September 2013. *The Humans* evolved over an eight-month period on-site and a nine-month period off-site in Rotterdam, and included a variety of presentations, rehearsals and discursive sessions that were informed by the props and scripted elements of the play.

“The Humans is an extremely ambitious undertaking, built on the faith that older culture is always part of the new.”

Roberta Smith, leading art critic, The New York Times, 15 November 2013

Until March 2013, we shared Singh's research as well as his work-in-progress through a series of thematic monthly public events. The play involved more than a hundred people, including seven principles, twelve chorus members, a choreographer, eleven in the creative team, two in makeup, a costume designer with a team of twelve assistants, a producer and more than

twelve people working on the set and props as well as dozens more volunteers, and production and technical assistants. We produced the play together with Productiehuis Rotterdam and Rotterdamse Schouwburg as part of festival De Keuze, with a cast and chorus developed in partnership with Codarts (Academy of Music and Theater), Rotterdam. The play premiered at De Rotterdamse Schouwburg (September 2013) to sold-out audiences as well as the Brooklyn Academy of Music (November 2013), receiving rave reviews from audiences and press such as The New York Times.

We have also been critically aware of the often complicated nature of the way artists are perceived by the public. Facing this, we tuned into the incredible mind and entrepreneurial vision of the artist, to look at how an institution could be tooled as an enabler for the artist's vision, and to stand behind the ambition of artists to go above their everyday lives. Such was the case with an ever-growing collection and survey of portraits and basic information on all the tulkus by Paola Pivi, of reincarnated masters. Witte de With in fact launched its 2013 program with *Tulkus 1880 to 2018*, a massive work by Paola Pivi, based on extensive international research, which aims to create a complete collection of portraits and basic information on all tulkus (who in Tibetan buddhism are the recognized reincarnations of previous Buddhist masters), from the beginning of photography until today, from all the schools of Tibetan Buddhism and Bon, and from all the areas of the world where this religion is practiced including India, Mongolia, Thailand, Nepal, the United Kingdom, the United States and the Netherlands. This growing survey has until now collected over 1,100 photographic portraits.

Executed in collaboration with hundreds of tulkus, individuals, and institutions around the world, Pivi's research will continue to grow and be displayed through to 2018 in various venues, up to a total of ten exhibitions, after which it will be donated to the Tibetan people. The project was co-commissioned with Castello di Rivoli, Turin, Italy. At Witte de With, we have been tremendously proud to be a partner to this important project, for which we went above and beyond, and collaborated with spiritual leaders, scholars, researchers, and photographers, as well as with special archives.

In 2013, we also dared to face invisible enemies such as religion and unmentionables such as spirituality and sexual transgression and addressed the imminent reality of a supposedly secular Europe as well as the chronic melancholia of secularized institutional spaces. We invited renowned artist AA Bronson to present a hybrid exhibition project titled *The Temptation of AA Bronson* that included his recent solo work, his collaborations with younger artists along with his curatorial projects, *Queer*

Zines, incorporating more than 100 queer zines from the punk era until today, and *Ancestors*, a personal archive of books, editions, and ephemera that formed a fragmentary historical underpinning to the overall project. The exhibition included works and performances by thirty artists from eleven countries.

Following our work with the Shanghai Biennale in 2012 and early 2013 through our involvement with the Bandung and Istanbul Pavilions, we continued to further consider the exploding interest and hype around Asia, and found it urgent to accelerate possible encounters. This involved creating a programmatic space for experimentation between Witte de With in Rotterdam and Spring in Hong Kong. Our year-long project *Moderation(s)*, moderated by Singaporean artist and writer Heman Chong, involved a dedicated time frame that was punctuated by moments for events and visiting emerging artists, architects, and writers both in Rotterdam and Hong Kong. This broad structure resulted in a number of concrete formats including a month-long curatorial residency and a two-week-long fiction-writing boot camp in Hong Kong involving both Asian and Dutch participants, and a day-long program of performances, and gestures, and a rigorous symposium with the 'next generation' – indeed the youngest and brightest across the spectrum arriving and presenting here at Witte de With in Rotterdam. A long-term learning curve and a content pipeline between the two continents was set up so we could thrive on the grounds of nuanced desires and instincts, and to reconcile the different operational modalities not only between two the organizations but also between two logistical hubs, Rotterdam and Hong Kong respectively, seemingly so different from each other. An upcoming exhibition in the summer of 2014 will punctuate the *Moderation(s)* process.

For our education department, 2013 was a year of significant growth, both in qualitative as well as in quantitative terms. With a comprehensive, art-based education and mediation program, we have sought to break down physical, psychological and intellectual barriers and to actively involve communities in creating both provision for and awareness of art and its role in society. Our summer project *The World Turned Inside Out* proved that great contemporary art can and does relate to people of all ages, as a special mapping project for kids (age four to twelve) attracted almost 700 participants. Another highlight of the year includes an intergenerational dialogue project developed in relation to *Tulkus 1880 to 2018*, bridging the experiences of young and old.

Education programs are collaborative and participatory by nature, and, as such, 2013 saw the initiation of a number of new key partnerships. For high schools we started a collaboration with our colleagues at Showroom MAMA and TENT Rotterdam called *100% Contemporary*. A complete package for schools, aimed at acquainting young people with contemporary art in a way that is both stimulating and accessible. In the field of higher education we partnered with the new Erasmus University College, integrating knowledge from visual art into the liberal arts curriculum. In collaboration with the Rotterdam Willem De Kooning Academy we

presented the *Read-in* series, during which students were confronted with theories, concepts, and interpretive methodologies from the field of 'critical theory'. Productive partnerships such as these will certainly be extended into 2014 and beyond. By doing so we aim to keep investigating and reflecting on emerging developments in contemporary art and society.

Locally, Witte de With also spearheaded the founding of Kunstblock with which we hope to characterize the Witte de With City Quarter in Rotterdam as pioneer in cultural collaboration and entrepreneurship. Kunstblock (Art Block) is a new partnership between our institution and Showroom MAMA, TENT, V2_, CBK Rotterdam and WORM. By working together, Kunstblock aims to enhance the capacity and impact of art and culture in Rotterdam and further a field. In 2013, Kunstblock successfully took ownership of the festival *De Wereld van het Witte de Withkwartier*, initiated a pitch for a large-scale artwork in public space, initiated a joint communication platform and presented the monthly cultural talkshow *De Derde Dinsdag*.

Our collaborative approach as well as our entrepreneurial endeavors continued on a national level as well. Together with de Appel arts centre in Amsterdam, we launched the successful *Kunst NU* programs, a six-part crash course on contemporary art targeted at beginners. The series sold out twice, in both Rotterdam and Amsterdam.

Proving the institution's agility and commitment to entrepreneurship, we co-organized a fundraiser event for the second time, to see how we could chart further ground for a combination of private and public revenues, in order to fulfill our private income obligation. Witte de With and de Appel brought together 180 engaged guests, keen on supporting the arts to benefit the two institutions. We are absolutely committed to doing this together, one year in Rotterdam, and one year in Amsterdam.

I am thrilled to share the exciting news that, in the Fall of 2013, we started ambitious renovation work on our building on Witte de Withstraat 50, to open up its façade, renew our entrance and reception area, and claim an expanded exhibition space on the ground floor to profile our programs more prominently at street level. This project has been realized in dialogue with our tenant organization TENT. This extension was launched in January of 2014.

Last but not least, Witte de With Center for Contemporary Art forged a new, innovative and necessary news and culture, online journal named *WdW Review* (www.wdwreview.org). Building on our long history of framing and peppering debate, Witte de With launched this cultural online 'news magazine' aimed at unpacking what it means to live and work in a place called the Netherlands today, and, more so, to interject such a narrative into a re-centered and continually rewritten world in an age of constant reformations, be they aesthetic, geographic, economic, social, ecological, or even spiritual. Structured around a broad, yet fine-tuned scope, *WdW Review* runs several sections and

columns joining together a stellar gamut of scholars, and thinkers, reporting locally, regionally, and globally. A WdW Review app is now available for iPhone and iPad from the Apple Store.

In 2013, Witte de With's projects and events were often and positively mentioned and reviewed in newspapers and magazines, both on- and offline, from national newspapers to international art magazines. Our approach to social media intensified even more in 2013, posting at least daily (with photo's, articles and updates) on our social media channels and reaching an ever-expanding online audience. In 2013, we reached over 20,000 physical visitors, 16,000 on Facebook and 6,000 on Twitter.

Witte de With brings together a broad cross-section of audiences, both from art and non-art related fields, while independently financing approximately one quarter of its budget.

Witte de With has developed into the largest Dutch non-commercial institution for contemporary art without a permanent collection, and is globally one of the most recognized pioneers in contemporary art, now also known in geographical areas such as China, Turkey and the USA.

The support we have received from the Ministry of OCW and the city of Rotterdam has been integral to the success of this institution. We are proud of what we achieved together, and ambitious to grow further.

If you have any questions about our program, past or future, please do not hesitate to contact me on +31 (0)10 4110144.

Sincerely yours,

Defne Ayas
Director Witte de With
Center for Contemporary Art

Eindredactie

Defne Ayas, Sarah van der Tholen,
Paul van Gennip, Josine Sibum Siderius

Ontwerp

Kristin Metho

© Witte de With Center for Contemporary Art;
auteurs; fotografen; kunstenaars, 2013

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopiën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

100

%

COLLECTIEF

WWW.100PROCENTHEDAGS.NL

WITTE DE WITHTRAAT 50 | WITTE DE WITHT CENTER FOR CONTEMPORARY ART

Witte de With
Center for Contemporary Art
Witte de Withstraat 50
3012 BR Rotterdam
Nederland

T +31 (0)10 4110144
F +31 (0)10 4117924

info@wdw.nl
www.wdw.nl

Witte de With
Contemporary Art